

ham, etiam cum sensu veritatis, quod ubi alia requisita ut supra concurrunt, tunc talis denegatio dicitur iniusta, & irrationabilis, ideoque inrat recurrit ad superiorem per viam querelæ pro supplemento, ex juris propositione, qua forte nil in Curia præxi frequentius quod iudex supplet atq; pro præfatis declarat illum consensum, Greg. dec. 117. nu. 9. Mant. dec. 233. n. 9. dec. 360. n. 6. p. 6. rec. & postm.

Iniustam verò, ac irrationabilem dicebam, stante dispo- sitione de depauperationis ac insufficientiæ populi secularis præ- supposito, dictam denegationem, ex pluribus rationibus; Una deducta ex l. fin. C. de revocac. don. super donatarii obligatione aliis seu aliis in necessitatibus sublevandi donatorem, cum omnia bona, quæ possident Ecclesiasticæ, & Ecclesiasticis, ex largitionibus ac piis dispositionibus secularium obveniant; Altera in idem ex eadem subventione debita per Ecclesiam seu beneficiatum Patrono, & fundatori; Et tertia ducto argumento à dispositione text. in cap. suseptum de decim. atque ab eo quod in hac materia frequenter firmatum habemus per Rotam, & DD. circa Regularium exemptionem à decimis, per Parochos, & Episcopos toleratam circa ea initia, in quibus religiosi erant pauci, ac pauca erant bona per eos possessa; Parochi verò aliique Clerici seculares divites, & bene provisi, cuius contrarium hodie cernitur, ut in dicta sua materia sub tit. de decim. pluries aqum habetur; Quod propriè ad rem facere videtur, quoniam antiquitus satis exiguus erat numerus Ecclesiasticorum, ac exigua bona per eos possessa, & ex converso populus secularis erat longè major in numero, & opibus, atque satis minora erant vestigialium, gabeliarum, & collectarum onera, quia ipsæ Communitates erant divites, de communi bursa facientes has expensas, quas nunc per privatorem collectas facere oportet, que omnia ob bella, aliaque calamitates nimiumque excrementum Ecclesiasticorum numerum, & peculium, sunt in oppositu; Quæ tamen omnia consideranda sunt, tanquam iustum motivum superiorum Ecclesiasticorum, ut ex æquitate, ac pietate, id iuxta indigentiam decernant & concedant; Non autem ut seculares ex his rationibus auctoritate sua id assumant, Ideoque ut dictum est in hac materia totum malum consistit in vitio utriusque extremi, atque super inobservantia dicti precepti, ne quid nimis hinc inde.

RAVENNATEN. COLLECTÆ PRO DEPUTATIS REGIONIS, SEU CONTRADÆ NUNCUPATÆ ARCÆ BONONIÆ. CUM ECCLESIASTICIS.

Casus decisus per Rotam ut infra.

De contributione Ecclesiasticorum ad publicas expensas principaliter concernentes singulorum privatam utilitatem, secundariò verò publicam; Ut sunt, refectiones aggerum pro impediendis inundationibus, & similes; Quomodo talis contributio seu reparatio faciendæ sit pro rata bonorum; Et ali- qua de expensis concernentibus Annonam, vel aquas & fontes; An & quando etiam Ecclesiastici ad eas teneantur.

SUMMARIUM.

- 1. Alti series.
2. Resolutio cause.
3. De distinctione inter expensas publicas pro utilitate omnium in univ. sum in particulari.
4. Ad primam speciem Ecclesiastici non tenentur, nisi concurrentibus requisitis.
5. Secus autem ad secundam, & de ratione.
6. Sed ex actio faciendæ est auctoritate iudicis Ecclesiastici.
7. Non inrat in his materia immunitatis Ecclesiasticæ.
8. Decima debetur etiam de piscibus, atque bona solum piscivora dicuntur fructifera & collectibilia.
9. Collectæ solvende sunt pro modo fructuum.
10. An & quando Ecclesiastici teneantur ad contributiones expensarum pro aqueductibus, & fontibus.
11. Quomodo istæ quaestiones, & à quibus decidendæ sint.

D I S C. L I X.

OB inundationes, quibus frequenter subiacet territorium Ravennatense, necessitas exigit, cum summa diligentia & notabili sumptu, aggeres construere, vel constructos reficere, & manuteneri, ut ita ea prædia, & bona præserventur ab inundationibus, quæ non so-

lum perceptionem fructuum illius anni impediunt, sed etiam sterilitatem pro aliquo futuro tempore inducunt; Quia verò impossibile est, id singulariter, & distinctè per prædiorum Dominos perfici, proindeque omnino necessaria est unita refectione faciendæ per peritos à publico deputatos, quia unus etiam modicæ partis neglecta, vel malè facta resectio, inane reddidit omnium aliorum diligentiam, & sumptum. Hinc proinde consuetudo induxit, pro huiusmodi impensis, ita per publicos ministros & peritos faciendis, induci collectas pro rata bonorum, ac iuxta regionum, seu contratarum qualitatem, quia forte una majori sumptu quam altera indigeat; Cum autem contingere solerent controversiæ cum Ecclesiasticis, præsertim Regularibus super huiusmodi contributione, seu collecta, idcirco de anno 1486. inita fuit inter Populum, & Clerum concordia super divisione territorii in regiones, & contratas, ac etiam super modo solvendi dictam collectam, ab eo tempore observata. Renuentibus verò moderno tempore aliquibus Ecclesiasticis, præsertim Patribus Cassinensibus Monasterii Claffenibus dictam concordiam observare, utpotè Ecclesiasticæ immunitati contrariam, quodque ubi etiam ea servanda esset, tenerent solum contribuere pro prædiis & bonis cultis, non autem pro incultis, & ad culturam fortè ob aquarum inundationem, cui consuli non possit non aptis, sed solum piscivis; Orta est controversia, & introducta causa in Rota coram Priolo sub die 2. Maii 1664. prodiit resolutio pro dicta concordia observantia, & Ecclesiasticorum contributione, cum moderatione tamen respectu incultorum, ut non pariformiter cum cultis, & magis fructiferis, ut de præterito fuerat, contribuere deberent; Sed resolutio mihi prodeputatis, seu Universitatibus scribentibus, visa est iusta, & rationabilis, non tamen huic parvi placuit, quasi quod iste inaequalis modus taxandi esset impracticabilis, pluraque produceret inconvenientia, unde propterea subsequens disputatio coram Verolipio, Carpinea, & aliis, plures de super prodierunt resolutiones, quamvis Ego, vel quia dictum temperamentum laudaverim, vel ex alio accidenti, amplius in causa non scriperim.

Duo igitur erant puncti; Unus nempe super dicta taxa seu contributione in genere ad limites concordia, & an ista Ecclesiasticæ Immunitati adveniret; Alter verò super dicta distinctione bonorum cultorum, & incultorum.

Quatenus igitur pertinet ad primum, procedebam cum distinctione insinuata in Barchinonen. disc. præced. quod alię sunt publicæ impense concernentes primariò utilitatem, & necessitatem publicam, secundariò verò privatam; Ut sunt illæ quæ sunt pro refectionibus pontium, & viarum publicarum, aqueductuum, & fontium, murorum Civitatis, et arcium, stipendiis militum præfatiariorum, seu militum persequentium bannitos, & crassatores, cum similibus concernentibus publicum regimen, & conservationem Reipublicę seu Principatus in univ. sum, unde propterea resultat etiam quies & utilitas privatorum, & de qua impensarum specie loquitur Abb. conf. 3. lib. 1. ubi de constructione seu refectione murorum castri pro se custodiendo ab incurribus bannitorum vel militum; Aliæ verò concernentes primariò necessitatem, vel utilitatem privatam, quamvis exinde utilitas quoque publica resultet; Ut sunt in specie constructiones, vel refectiones aggerum pro impediendis inundationibus, five refectiones viarum ante domos in Civitate, aut viarum vicinalium pro commoditate prædiorum, & transportatione fructuum, cum similibus.

Ubi agitur de prima specie, quicquid scribentes variaverint, omnino verius est, Ecclesiasticos regulariter ad eas non teneri, nisi concurrentibus sex requisitis, de quibus in d. Barchin. disc. præced. ex ratione ibidem assignata, quod licet huiusmodi impensa, secularium & Ecclesiasticorum necessitatem vel utilitatem pariformiter percutiant, at tamen in eandem publicam necessitatem vel utilitatem etiam laicorum, Ecclesiastici diversimodè supportant speciem onerum spiritualium, ut ibi.

In altera verò specie de converso, omnino verius est, 5 Ecclesiasticos pariformiter cum secularibus ad eas teneri, quoniam nisi ista publica providentia accederet, singuli tenerentur de necessitate pro fructibus collendis, eorumque prædiis & bonis præservandis, & conservandis huiusmodi expensas facere, in majori tamen quantitate, & cum longè minori utilitate, ob evidens periculum, quod isto

isto præsertim casu refectionis arginum, incurrerent, ut ob aliquorum particularium neglectam, vel malè factam refectionem tota aliorum impensa inutilis remaneret, ideoque hæc publicæ provisio; in ratione etiam œconomica omnino necessaria est pro majori utilitate singulorum, & consequenter præsertim exemptio ab huiusmodi contributionibus, non importaret ecclesiasticam immunitatem, quæ propriè est conservatio ecclesiasticorum in primæva naturali libertate ab oneribus per Principem laicum indictis, sed esset velle locupletari de alieno, ita evitando illas expensas, quæ alias de necessitate prædiorum domini, five Ecclesiastici, five seculares facturi essent, etiam si sublati omnibus oneribus, restitutio sequeretur primævæ naturali libertati, cum istud non sit onus proveniens à factio Principis vel alterius Magistratus secularis, sed de necessitate naturæ, ipsisque bonis institum.

Ut in specie aggerum, quæ sunt propè mare vel flumen ad evitandas inundationes, Ancharan. in d. c. non minus n. 3. de imm. Eccl. & sequitur Abb. ibid. n. 18. vers. hinc dicit. Et de refectione viæ ante proprium domum, seu expurgatione putei deserientis ad totius viciniam usum, Fagnan. in eod. c. non minus n. 12. & 13. & hæc distinctionem sequuntur etiam morales & canonice, ut constat ex deduct. per Delbene in tract. de imm. tom. 1. c. 5. dubi. 16. & 17.

Ad quod considerabam etiam conferre ea, quæ in iure habemus de melioramentis necessariis, vel utilibus, etiam quantumcumque male fidei possessori reficiendis, quoties non constat de voluntate, quod animo donandi facta essent, ex dicta ratione, quod nisi per dictum possessorem facta fuissent, fieri debuissent per ipsum dominum, respectu necessariorum, & respectu utilium, quia esset locupletari de alieno cum similibus.

Solumque isto casu Ecclesiasticæ libertatis præiudicium versari posset, quando Magistratus seculares cum eorum propria & laicali auctoritate huiusmodi collectarum exactiones facere vellent, cum ex deduct. disc. præced. faciendæ sit auctoritate iudicis Ecclesiastici id denegare non debent, eodem modo, quo ex vi directivæ magis, quàm coactivæ, idem sequi debet circa alia concernentia publicam utilitatem in univ. sum, quo tamen omnium, five Ecclesiasticorum, five secularium uniformem observantiam exigunt; Ut sunt ea, quæ concernunt casus belli divini vel humani, salubritatem aeris, & similia ex collectis per Sperell. dec. 12. & 13. & frequenter habetur actum, præsertim per modernos morales.

Hinc proinde, inane videbatur opus scribentium pro Ecclesiasticis, qui desumendo collecta per Rot. dec. 412. p. 9. rec. & Fagnan. in c. non minus de imm. Eccl. longas re- texebant allegationes super clericorum & ecclesiarum immunitate à collectis, & oneribus laicalibus, ex defectu applicationis, quia non eramus in casu, dum ista non sunt onera per Principem vel Republicam in suam causam indicta, sed potius prudentes & œconomice provisiones pro majori ipsorum privatorum utilitate, quamvis exinde, accessorie & consecutivè, publica quoque utilitas resultet.

Quo verò ad alium punctum super modo contributionis, ac distinctionis bonorum cultorum & incultorum, non cadebat consideratio qualitatibus seu immunitatis Ecclesiasticæ, ut supra cessantibus, cum id etiam laicos indifferenter percuteret; Videbatur autem, utrumque extremum esse vitiosum, illud scilicet huius partis super æquali concursu bonorum sterilium, & incultorum, cum cultis fertilibus, & illud alterius super omnimoda contributionis denegatione, ex eo quod bona non essent culta, quoniam etiam inculta & solum piscivora dicuntur fructifera in fructu merè naturali, unde habemus, quod etiam de piscibus debetur decima sicuti de aliis fructibus ad text. in c. commissum de decim. Rebuff. de decim. q. 8. n. 22. Barbof. de paroch. c. 28. §. 1. nu. 14. & habetur pluries in sua materia sub tit. de decim. Licet ista frequentius exigit soleat in ipsis locis, & fructibus animalium depascuntium ibi; Quinimò ista prædia solis piscibus destinata, in plerisque locis solent esse magis æstimabilia, & majoris fructus, vel quia plus fructent, vel ob securitatem à periculo sentiendi etiam damnum de proprio, cui dominus bonorum cultorum subiacet, ideoque mihi videbatur intrare terminos text. in l. 1. & seqq. C. de annon. & tribut. lib. 10. l. fin. C. de imm. nemini conced. Menoch. conf. 11. 44. n. 6. cum aliis, de quibus in Rom. collect. & hebreorum hoc tit. disc. 80. & 101. de solvendis collectis & datis pro modo fructuum, & tanquam per speciem decimæ spiritualium, cui isti termini assimilantur.

Sive quod intrant alii termini expensarum, quæ sunt Card. de Luca Lib. II.

gratia fructuum colligendorum, aut alii de in rem verò, five utili negotiorum gestorum; Quibus omnibus attentis, sicuti iustum non est, ut qui aliquem fructum percipit, omnino sit immunis, ita neque iustum est, ut qui modicum percipit, debeat ferre idem æquale onus cum iis, qui percipiunt multum; Et licet dicta antiqua concordia jamdiu observata, indifferenter hæc æqualitatem statuat, spectata solum quantitate, vel mensura bonorum in sorte; Considerabam tamen tunc temporis fortè non adesse hanc inæqualitatem postmodum accidentaliter sequutam, unde intrarent duæ propositiones; Una quod actus initus censetur rebus in eo statu permanentibus; Et altera, quod ubi contractus tractu temporis reducitur ad iniustitiam vel ini- quitatem, iuste peti potest ejus reformatio seu reductio ad æqualitatem, & iustitiam ad not. in c. dudum de decim. cum concord. per Thef. dec. 236. Capyc. Latr. dec. 18. & alios frequenter; Potissimè verò favore Ecclesiæ pro qua, obli- vante omnia jura & privilegia minorum & pupillarum, facilius intrat allegatio læsionis.

In ordine autem ad primum punctum contributionis Ecclesiasticorum, affirmativæ, vel negativæ in publicis expensis, omnium communem ac promiscuam utilitatem concernentibus; Retenta suprascripta distinctione circa utilitatem principaliter communem in univ. sum, & secundariò privatam vel contra. Major difficultas cadere solet, non quidem theoreticè super dictæ distinctionis veritate, quia in effectu est vera, magisque communiter recepta, atque in juris principiis benè fundata, sed practicè quoad ejus applicationem, quando scilicet in uno vel in altero casu esse dicatur, præsertim ubi agitur de iis expensis publicis, quæ magis proximè respiciunt privatos, ut sunt, conductio- nes medicorum, refectiones aqueductuum pro fontibus, tam publicis, quàm consequenter privatis, nec non provisiones circa annonam, in qua præsertim major est controversia, ut patet ex deductis per Fagn. in d. c. non minus de imm. Eccl. ubi fatetur magis communem esse pro contributione, quamvis ipse contrarium teneat.

Mihi autem, tam occasione istius controversiæ, ac alterius de qua disc. præced. quàm etiam aliarum contingentiarum, videbatur periculosum esse, generaliter & in abstracto huiusmodi punctum tractare, seu generalem, ac indefinitam decisionem super tradere, ut facere videtur Doctores hinc inde disputantes collecti per Fagnan. ubi sup. sed procedendum esse retenta eadem distinctione generali; Si enim, e. g. aqueductus principaliter constructi essent, vel ad publicum ornatum resularent ex publicis, & am- nis fontibus, vel ad quandam majorem, & exuberantem incolarum commoditatem, itaut, etiam sine illis, necessarius, vel sufficiens usus huius elementi cum non magno sumptu, vel incommodo haberetur, & tunc ista dicitur impen- sa, juxta primam partem, principaliter respiciens bonum publicum in univ. sum, quamvis exinde, accessorie & consecutivè resultet utilitas, seu major commoditas privatorum, atque pro contributione respondendum; Si verò ob situs qualitatem, ubi non habeatur aqua per aqueductus à longe traducta, incolæ magnum sentiant incommodum, & impensam in singulari pro huiusmodi necessario elemento obtinendo, itaut constructio vel resectio, principaliter concernat singulorum utilitatem pro evitan- do majori sumptu aliàs faciendæ pro dicto usu aquæ obtinendo, & tunc dicimur esse in secunda parte distinctionis, atque intrant termini negotiorum gestorum, five æquitate actionis de in rem verò &c.

Prout si essent etiam in precedenti casu, in quo aqueductus principaliter constructi essent ad publicum ornatum, majoremque commoditatem, sed aliquid privati Ecclesiastici non contenti illa accessoria & consecutiva commoditate, quam ita obtinent, hauriendo aquam ex publicis fontibus obtinerent à Magistratu facultatem duccendi æquam à publicis aqueductibus, ac faciendi fontes particu- lares pro usu domus, vel pro irrigandis viridariis, Et tunc proportionabiliter, & pro rata, contributioni sine dubio locus est, tanquam in secunda parte distinctionis, ut ubique, præsertim verò in Urbe observantia docet.

Ita pariter circa annonam, si enim à publico consili- tum, vel irrurienti locustorum, vel agrorum inundationibus, aut latronum feu militum incurisionibus, unde propterea, ob non impeditam consuetam fructuum perceptionem, resultet ubertas, seu eritetur penuria, unde singulis accessorie utilitatem quoque reportent, & tunc quoad Ecclesiasticos in univ. sum, dicimur esse in prima parte

distinctionis; Sed si Ecclesia & Ecclesiastici possident Casalia, & prædia, unde propter ex hujusmodi provisionibus reportant utilitatem in particulari, super majori collectione fructuum, quam alias non fecissent, five super præferentia ad majoribus impensis, quas alias ipsi particulatim singulariter facere debuissent, & tunc dicimur esse in secunda parte, ut moderno tempore vidimus praticari in Urbe super contributionibus pro expurgatione locustarum, de quibus habetur pluries sub tit. de servitutibus ad materiam damni infecti, ac etiam sub tit. de locat. & conducti.

Et quod provisiones tritici, aliarumque frugum pro publica annona, si sunt expense prudentialiter factæ pro evitanda fame, & omnimoda carentia, & sic principaliter pro bono Reipublicæ in universum, five pro evitandis dardaniorum suffocationibus, & tunc videmur esse in prima parte distinctionis, ac sequenda opinio Fagn. ubi sup. & aliorum; Sed si existente communitate victualium pretio cariori, Civitas, vel alter Magistratus, ad quam pertinet, commiserando populum impotentem ad emendum panem, seu alia victualia tam caro pretio, emat frumentum pro majori pretio, sine quo aliis haberi non potest, revendat autem, seu explanat pro minori, juxta casum, de quo habetur actum in Ferrar. hoc eod. tit. disc. 45. & in aliis, & tunc videtur, quod simus in secunda parte private actionis negotiorum gestorum, quoniam non esset præservari à damno resultantem ab accidentalibus indictione collectarum & onerum, quæ per Magistratus sæculares laicali auctoritate fiat cum conservatione in pristina naturali libertate, in quo propriè immunitas consistit, sed esse velle facere lucrum de alieno, atque illum panem, quem aliis emere oporteret pro decem, obtinere pro quinque alieno sumptu; Et sic in summa, ista videtur quæstio potius facti, & applicationis, quam juris, uniforme generale determinationem non recipiens, sed prudens iudicis arbitrio, juxta singulorum casuum particulares circumstantias, ita tamen quod Ecclesiasticorum condemnatio & coercitio, dictæ quæstionis terminatio, fiat auctoritate iudicis Ecclesiastici, & competentis, non autem Magistratus sæcularis suam auctoritatem adhibeat, & sic in vi directiva, non autem coactiva, ut disc. præc.

HYDRUNTINA COLLECTARUM PRO COMMUNITATE OPPIDI, SEU LOCI ZULLINI CUM DOROTHEO STISIO.

Casus disputatus in 5. Congregatione Immunitatis, & resolutus pro Communitate.

An Clerici Orientales, seu Græci conjugati in minoribus, solaque prima tonsura initiati, sunt exempti à collectis, aliique oneribus laicalibus, vel potius jure aliorum clericorum conjugatorum ritus latini in hoc proposito censendi sint.

Et de probatione clericatus, quando dicitur ad esse sufficiens; Et de differentia inter probationem clericatus in genere, & probationem unius, vel alterius qualitatis ejusdem clericatus, posita ejus substantia, an scilicet esset in uno, vel altero ritu.

SUMMARIUM.

- 1 Adhæsit series.
2 Resolutio 5. Congreg.
3 Litteræ Episcopi probant Clericatum.
4 Clericus conjugatus non est exemptus à collectis.
5 Quid in Clerico conjugato Græco, seu orientali.
6 De ratione, ob quam Clerici etiam in minoribus gaudent exemptione, & privilegiis, etiam si non habeant requisita Conc. Trid.
7 Habens regulam habet intentionem fundatam, donec proleatur limitatio, quam sufficit reddere dubiam.
8 Diversus est forma ordinum Ritus Græci, ac Latini.
9 Episcopus latinus non consecrat ordines, juxta ritum Græcum.
10 Declaratur conclusio, quod Clericatus admittit imperfectas probationes, & quando debeant esse plene.
11 Clerici conjugati orientales in minoribus non gaudent Immunitate ab oneribus.
12 In Clericis conjugatis in minoribus nulla differentia est inter Græcos, & Latinos, & de differentia.
13 An Clerici in minoribus de jure sint exempti à collectis, & oneribus.
14 Declaratur conclusio, quod Clerici Græci non subjacent decretis, & Canonibus Apostolicis.

Renente Dorotheo clerico conjugato, loci forte diotri civis, solvere collectas, aliaque publica & Communitativa onera, sub eo pretextu, quod esset clericus orientalis, seu ritu græco ordinatus, introducta inter ipsum & Communitatem loci Zullini causa coram Ordinario, prodiit sententia Communitatis favorabilis, in gradu appellationis revocata per A. C. in contumaciam tamen, & per contradiçtionem; Atque in hoc facta reassumpta causa per S. Congr. immunitatis, ac disputato dubio, an locus esset præsentis exemptioni, nec ne, sub die 12. Junii 1668. negativa prodiit resolutio communitatis favorabilis; Ex eo principaliter fundamento, quod non constaret de qualitate clericatus juxta ritum græcum, unde propter regulandum esset jure aliorum clericorum conjugatorum ritus latini, quo non dubitatur, collectis, & oneribus laicalibus subjacere; Sed quatenus etiam hujusmodi qualitas sufficeret justificata esse, adhuc sensus S. Cong. fuit, eam in proposito non suffragari; Et sic de fuerunt hujus dispositionis partes, seu in probatione, una scilicet super probatione clericatus juxta dictam qualitatem, & altera, postea quod de illa constaret, an suffragaretur; Et in utraque mihi scribenti pro Communitate, relegendæ etiam ad veritatem, iusta, & probabilis viâ est resolutio.

Quatenus enim pertinet ad primam, quæstio erit magis facti quam juris, an scilicet adesse sufficiens probatio clericatus, in quo scribentes pro Dorotheo dicebant, ejus intentionem fundatam esse in litteris testimonialibus Episcopi Alesanensis vicinioris, qui in vim dimissivorum proprii Ordinarii, cum prima tonsura initiaverat. Recepta enim propositio est, clericatus per hujusmodi litteras rectè, ac sufficienter justificari, Caval. decis. 483. & 502. Greg. decis. 78. Baratt. decis. 540. dec. 31. num. 2. p. 10. rec. & admittunt Merlin. lib. 2. cons. 91. & Sances. dec. 7. & 143. ubi disputant, an probetur per testes, & admittunt; Multò magis, ac extra difficultatem, accedentibus pluribus admittunt reddentibus indubitatum, tum quia in pluribus visitationibus factis per Ordinarium, imple tantam clericus ad obedientiam evocatus fuerat, & in clericorum cathologo descriptus; Tum clarius ob duplicem dispensationem Apostolicam, una scilicet alterius revalidatorem super duplici bigamia, dum secundam uxorem viduam duxerat.

Et converso ex parte communitatis non negabatur veritas clericatus in genere, sed controversa erat super ejusdem clericatus qualitate, an scilicet ille, latino, vel græco ritu susceptus esset, cum in hoc refereretur substantia quæstionis, quoniam si esset ritu latino, nil refereret ad effectum controversum, dum absolutum esse, clericatum in statu conjugali non excusaret à collectis, & oneribus laicalibus, vel mixtis cum sola controversia sit circa exemptionem à merè personalibus, prout est capitatio, quæ vulgò la tessa nuncupari solet, ac etiam sunt personæ personalia, ex deductis in materia hinc inde per Marin. res. 59. l. 1. Fagnan. in c. pervenit n. 15 de imm. Eccles. Coh. l. ad bull. boni Regim. c. 50. n. 157. Delbene de imm. c. 1. dubit. 5. sect. 3. Unde Rota in una Rom. an. 1571. ad c. Odoratus 5. Martii 1688. coram Otalora, & de qua habetur actum sub tit. de cred. dixit clericos conjugatos, excepto privilegio fori, in omnibus haberi tanquam laicos.

Hoc autem, scribentes in contrarium non negabant, sed dicebant procedere in clericis conjugatis ritus latini, scilicet autem in Orientalibus, in quibus qualitas conjugationis, utpote licita, & rectè compatibilis cum clericatu, illum non diversificat, neque ejus connaturalia privilegia tollit; Ut in specie exemptionis à collectis, & oneribus clericorum Orientalium conjugatorum Carol. de Grass. de offic. clericat. 3. numer. 45. Delbene de imm. c. 1. dubit. 8. numer. 2. ubi quod etiam in illis non concurrerent requisita Sac. Concil. Trident. que in clericis in minoribus ritus latini non beneficiis necessaria sunt ad fori privilegium, adhuc tamen privilegia clericibus gaudere debeant assignata ratione, quod post diversum hunc Leone III. Imperium orientale ab occidentali, & sic separatum utramque Ecclesiam, quamvis etiam clericis, & subditi Ecclesiæ orientalis, adhuc subdantur Pontifici tanquam Episcopo Ecclesiæ universalis, non tamen subiacent novis legibus Pontificis, que etiam in Conciliis generalibus fuerunt super statu clericorum, & Ecclesiasticorum, & consequenter exempti sunt à Concilio Tridentino inducente in clericis in minoribus requisita inaccessus in habitu, & tonsura,

& tonsura, & servitii alicujus Ecclesiæ, cui per Ordinarium adscripti essent.

Cum igitur punctus quæstionis non esset in substantia clericatus in genere, sed esset in hujusmodi qualitate, que ex parte clericis præterentis exemptionem deducebatur, tanquam limitatio dictæ regulæ generalis assistentis Communitati volentis exigere collectas adversus clericos conjugatos; Hinc proinde ejusdem Communitatis intentio fundata remanebat in regula, quam sufficit allegare pro actione fundanda, donec probetur exceptio, quæ utpote non præsumenda, bene, & concludenter per allegatum probanda est, ita ut allegans exemptionem adversus actorem, qui bene suam actionem fundavit, gerere dicatur partes actoris, & converso alter partes rei, cui sufficit vincere per non jus, Mantico. dec. 2. 51. n. 8. & 274. n. 4. Baratt. & Add. dec. 29. n. 2. & 3. Quinimo sufficit, quod dubia reddatur probatio ejus, qui vices actoris gerit, Sured. conf. 505. nu. 6. Merl. dec. 597. n. 34. dec. 158. n. 2. & 270. n. 1. & seq. par. 10. rec.

Plures autem circumstantiæ, & præsumptiones concurrentes, hujusmodi probationem excludentes, vel debilitantes, primò scilicet, quod illa verba juxta ritum græcum, in litteris dicti Episcopi adjecta essent per apostillam marginales, & de ejus falsitate suspicio erat; Secundò, quia in registro enunciabatur, ipsum unum cum alius promouum esse ad clericatum juxta ritum S. R. E. abique eo quod fieret aliqua mentio ritus græci, ut probatur enunciari in illis, qui juxta dictum ritum ordinati essent. Tertio, quia in visitationibus, enunciatus erat simplex clericus unum cum aliis ritus latini, abque dicta qualitate, enunciata in aliis, qui revera erant illius ritus clerici vel presbyteri; Et quarto fortiter ob incongruentiam Episcopi ordinantis, qui erat latinus. Licet enim orientales Græco ritu viventes, locum clericatum habent in his partibus occidentalibus, subjaceant domicilio ordinariis, atque non nisi de istorum licentia, & auctoritate ad ordines promoveri valeant, nihilominus quia diversa est forma ordinandi, ut ex altero ritu ex deductis per Fagnan. in c. cum venissent de Sac. unctio. ne, & idcirco de Episcopi latini licentia, & cum ejus litteris dimissivariis, ordines conferuntur per Episcopum græcum ad text. in cap. 9. & 1. de temporibus ordinandi. Barb. in c. licti. Azor. Instit. mor. par. 2. l. 3. cap. 48. q. 4. atque ita docet inconcussa praxis; Unde propter hoc, quidni esset de hujusmodi admittendis, an sufficerent necne ad convincendam dictam litterarum falsitatem, seu alterationem, dicebam illi sufficere ad reddendam dubiam probationem dictæ qualitatæ, que erat fundamentum intentionis præterentis exemptionem.

Et quamvis in materia probationis clericatus, magis communiter receptum sit, non adeò modicus, & rigorosè procedendum esse, sed sufficere etiam probationes imperfectas, & admittuntur ex deductis apud Greg. & Add. decis. 20. 25. & 78. & per beneficiarios passim, ac disputant Merl. & Sances. ubi sup. Nihilominus advertebam, etiam cum sensu veritatis, in hoc spestandum esse effectum, ad quam hujusmodi probatio faciendâ est, an scilicet incidenter, ut quotidie contingit in justificationibus litterarum Apostolicarum super collatione beneficii, ad effectum illas exequendi, vel etiam ubi de eodem clericatu ageretur, ad effectum fori jurisdictionis laici, quo casu benigè proceditur, ac sufficit calum reddi probabilibus dubium, ut in dubio pro clericatu respondendum sit, quia non incongruit iudicium Ecclesiasticum, cognoscere & punire eum, qui possit esse non clericus, sed laicus; sed è converso incongruum iudicium laicum cognoscere & punire eum, qui potest esse clericus, idcirco ratione dicti convenientis, tutior via eligenda est; Quæ ratio non adaptatur ubi agitur ad effectum presentis controverisæ, cum nullum adit inconveniens, ut clericus conjugatus iterat uxore laicalia, idcirco qualitas regulæ limitativa plene probanda est, & sic magna est differentia inter unum effectum, & alterum.

Verum ubi etiam dicta probatio omninò perfecta admittitur, Quatenus ad alteram inspectionem pertinet, adhuc, cum sensu etiam veritatis, dicebam viderem videri opinionem Baldi, & aliorum relata per Jo. Ant. de Nigris super Cap. Regni 38. n. 17. & 18. & Carol. de Grass. d. eff. 3. n. 45. neglecta ejus dubitatione, ex pluribus; Primò quia in Ecclesia orientali, seu ritu græco, non videtur in usu esse clericatus in minoribus cum sola tonsura, quæ revera non est ordo, sed solum initium, sui introductio ad ordines, atque adscriptio militiæ coelestis pro futuro ordinibus suscipiendis; Unde propterea quando illi orientales ex antiquo domicilio in his partibus occidenta-

libus & intra viscera Ecclesiæ latinæ viventes, intendunt clericalem statum suscipere, usus est, quod huic militiæ more aliorum clericorum ritus latini adscribantur per ipsum ordinarij loci, seu alterum Episcopum latinum; Quando verò intendunt ad alium ritum in majoribus ordinibus transire facere, ita per quandam mutationem status, dictos ordines, sub diverso ritu ab Episcopo græco suscipiunt, idcirco quoad clericos in minoribus, præterim primæ tonsuræ, nulla videtur inter unum & alios clericos subsistere differentia, que solum cernitur in promissis ad ordines majores, in quibus hujusmodi orientalibus, quamvis intra viscera Ecclesiæ occidentalis viventibus, ex quadam permissione Sedis Apostolicæ, toleratur status conjugalis prohibitus clericis ritus latini; Et sic ea que dicuntur per Grass. & alios, ut clerici orientales quamvis uxorati, adhuc veri clerici sint, atque jure nostrorum clericorum coelibatus censendi, procedunt in illis qui sunt in ordinibus majoribus, & in omninò fixo, & irrevocabili statu clericatus, ad effectum ut præteriti non possit eos venire sub canonibus & decretis loquentibus de clericis conjugatis.

Secundò, quia in jure expressè determinatum non est, an clerici in minoribus tantum constructi pendeant illa immunitate à collectis & gabelis, aliique publicis oneribus, qua indubitanter gaudent existentes in sacris five majoribus, plerisque id negantibus in bonis privatæ, seu patrimonialibus, ut de factis aliquarum provinciarum, seu locorum usus docet; Et quamvis magis communis & recepta DD. opinio, à frequentiori etiam Catholici Orbis observantia comprobata, clericis in minoribus quoque assitit, ex deductis per Fagnan. in d. c. pervenit de imm. Eccles. nu. 15. Delbene de imm. c. 1. dubit. 5. sect. 1. At tamen est exemptio qualificata, quatenus scilicet clerici in minoribus sint coelibes, & non conjugati, ex aut orituribus supra initio allegatis, idcirco quicumque clericus in minoribus hujusmodi exemptionem præterenti, rectè dici potest, nullum habere canonem, vel decretum Apostolicum, quod tibi pro immunitate assitit.

Atque scribendo in causa dicebam, insulam mihi videri differentie rationem ab aliquibus assignari solitam, quod clerici orientales quamvis conjugati, sint veri clerici, nam clerici occidentales conjugati sunt etiam tales, desitunt tamen ea qualitate, que causat aliqua majora privilegia.

Tertio quia ratio assignata à Delbene in sup. quod scilicet post divisionem Imperii, ac divisionem Ecclesiarum Græcæ, & Latinæ, clerici orientales comprehensi esse non deberent sub decretis Apostolicis, que exinde ferent etiam in Conciliis Generalibus, congrue adaptabilis est illis, qui tam in origine, quam in domicilio, vere & de facto vivunt in partibus orientalibus, ac intra viscera Ecclesiæ limitis, cum eorum particularibus legibus, etiam Conciliaribus, ad tollendam confusionem, que ex legum diversitate oriri posset, & quia non debent duplici diversitate legi subjacere; Quæ ratio omninò incongrua est illis, qui licet ex antiqua origine sint orientales, de facto tamen vivunt in his partibus occidentalibus, & intra viscera Ecclesiæ latinæ, abique studio & participatione illarum legum, & Conciliarum, atque sub omnimoda subiectione & correctione Episcoporum, seu Ordinariarum Ecclesiæ latinæ, itant, excepta tolerantia circa ritum, in reliquis, in nihilo differre videantur à reliquis clericis; Et quidem prolixius absolum dicebam, ut inter quæ existens in eodem statu clericatus in minoribus, magis privilegiati, ac melioris conditionis esse deberent illi, qui in his partibus vivente, à nostræ Ecclesiæ instituto magis deviant, atque græcorum schismati quodammodo, magis approximant, quam nostri, magis Ecclesiæ obediens & subditi, unde propterea iusta, benèquæ fundata viâ est resolutio, communis quoque observantia fomentum habens.

VELITERNANA PANIS PRO COMMUNITATE CIVITATIS VELITRI SEU APPALATORE FURNORUM CUM CIVIBUS, & ALIIS PARTICULARIBUS.

Casus decisus per Congregationem Boni Regimini pro Appalatore.

De jure privativo faciendi furnos, & vendendi panem; An Jus vêtigialis importare dicatur; Et an civis, etiam Ecclesiasticus habentes facultatem faciendi panem in eorum domibus pro familiaribus & famulo

molorum usu, possint in præjudicium furnorum publicorum, dare panem operariis diurnis.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**asus controversie.
- 2 **C**apitula appaltus servanda sunt pro lege.
- 3 **E**xceptio firmat regulam in contrarium.
- 4 **J**us habendi furnos panis venalis privativè ad omnes, an sit de regalibus, & habeatur per Civitates subditas.
- 5 **F**amulorum appellatione qui veniant, & an operarii diurni.
- 6 **D**e exemptione & privilegio famulorum, & servientium Episcoporum, & Regularium.
- 7 **S**pedianda est consuetudo in materia operariorum, an eis dentur alimenta vel pecunia.
- 8 **J**us privativum vendendi viâualia, an importet vendigal.
- 9 **D**e ratione Ecclesiasticæ Immunitatis, ne Clerici cogantur emere panem publicum venalem.

D I S C. LXI.

In Civitate Veliterna due species furnorum habentur; Una est in quibus coquitur panis civium habitantium facultatem illum faciendi in propriis domibus pro usu ipso- rum eorumque familie, & famulorum, qui vulgò Garzon nuncupantur; Altera publicorum, in quibus coquitur panis venalis, non ab alio faciendus, & vendendus, quam ab eorumdem furnorum appaltatore, qui pro hujusmodi jure privativo solvit Communitati illorum domine singulo quoque anno notabilem summam cut. mil. & ultra. Cum autem aliqui cives pretenderent panem in propriis domibus confectum distribuere posse etiam diurnis operariis in eorum bonis laborantibus, quorum major pars est forensium, ad hoc territorium collendum certis anni temporibus accedendum; Pro Appaltatore scribens dicebam, id eis esse illicitum, ac jure prohibendum ex capitulis appaltus, quæ pro lege in hac materia habenda sunt, ut in specie capitulorum appaltus Corn. conf. 339. in princ. l. 1. In illis enim expresse cavetur neminem, excepto appaltatore, vendere vel distribuere posse panem, pastorum, operariis, & aliis in territorio laborantibus, unde quoties habemus verba clara, locus non est argumentis & interpretationibus ad text. in l. ille cui ille, ff. de legat. 3. cujus dispositionem procedere in omni materia, latè firmatur de off. 44. p. 11. rec. num. 14.

Maximè quia post hujusmodi dispositionem adicitur exceptuario illorum operariorum, qui essent cives, ac etiam famulorum, qui vulgò Garzon nuncupantur, quibus declaratur licitum esse comedere panem privativum, exceptio enim firmat regulam in contrarium ad text. in l. non quod liquido, ff. de pona legata cum concord. per Barb. axiom. 83. n. 4. de off. 24. n. 1. & seq. part. 6. rec.

3 Neque super hujusmodi capitulorum observantia cadere poterat difficultas, num hujusmodi jus privativum, & prohibendi, utpote concernens speciem vendigalis, dicendum esset de Regalibus, & competere necne Communitati, ut occasione appaltus nivis, & juris privativi illam vendendi disputatur hinc inde apud Ganav. de off. 16. & Galeot. resp. fiscal. 10. Et de quo jure prohibendi accessum ad aliena molendina competentem Civitati habetur in Cornetana, & Farfen. sub tit. de serv. ad materiam juris prohib. quia in casu, de quo agebatur, appaltus cum omnibus istis capitalibus approbatus fuerat per Congregationem Boni Regiminis, cum Beneficiorum etiam Papæ, cum quo Congregatio, verbum fecerat, unde cessabat oppositio, quæ fieri posset ex parte Principis, cujus potius concurreret approbatio.

Prætendebatur per cives, & alios bona in Territorio possidentes, operarios venire sub nomine famulorum, ideoque suffragari dictam exceptionem, sed minus fundatam dicebam hujusmodi præsentionem, tum ex discretiva in eisdem capitulis contenta, quia excipiuntur operarii cives, & famuli, ergo isti considerantur ut quid distinctum ab illis, respectu enim famulorum exceptio est indefinita, five sint cives, five exteri, respectu vero operariorum, excipiuntur soli cives, quibus nihil refert, an panis deuret per ipsos dominos, & conductores, cum tanquam cives generaliter sint exempti à necessitate emendi panem publicum, ac que jus habeant faciendi panem privativum in propriis domibus, & hoc solum sufficere videbatur.

Sed ubi etiam hujusmodi discretiva non adesset, dice-

bam, sub famulorum nomine diurnos operarios non venire, famulorum enim excipiuntur, quia sunt de domini familia, de qua non censentur, nisi qui pro annuo vel mentrario stipendio semper, quibuscumque diebus, horis, & temporibus alieno servitio addicti sunt, non autem diurni operarii, vel alii in aliqua die vel tempore parte tanquam conductarii aliquod servitium præstantes, Menoch. de arb. cas. 532. n. 8. & 9. Grat. de excep. fore. 340. n. 20. plene Ventur. conf. 22. per tot. ubi agitur de legatis, quæ per Cardinales, & alios sunt, eorum famulis distribuenda; Ad quod conferunt, quæ in materia familiarium habentur sub tit. de benef. occasione reservationis resulantis ex familiaritate Cardinalium vel Papæ.

Quod in dies praxis docet in materia immunitatis Ecclesiasticæ, quia famuli, & familiares Cardinalium, Episcoporum, aliorumque Ecclesiasticorum, juxta opinionem, quam ex sensu canonistarum, & moralium tenet Curia Romana, gaudent pluribus exemptionibus, immunitatibus, & privilegiis, quibus tamen non gaudent operarii sub diurna mercede conducti, quia verè non sunt tales, ut latius deductum habetur in una Laurentan. sub tit. de jurisd. & foro compet. disc. 33. occasione privilegiorum competentium familiaribus, & servientibus S. Domus Laurentianæ, & jurisdictionis Protectoris in eos.

Quod in subiecta materia clarius probari dicebam ex ratione, quæ, juris dispositione non refragante, magis juxta meam sententiam spedandi sunt; Consecrator enim inveterata est in loco, præstanti hujusmodi operariis, non alimenta, sicut præstantur famulis, sed mercedem diurnam in pecunia, quam regionis consuetudinem in hac operariorum materia spedandam esse, an scilicet eis præstantur sint alimenta, vel merces pecuniaria, notat in specie Rebuff. in l. sciendum 70. §. idem dicitur, ff. de verborum signif. verb. operariis qui operatur.

Jus autem privativum circa venditionem panis, vel aliarum rerum humano usui necessarium, importare dicitur speciem vendigalis, ex latè duct. per Galeot. d. resp. fiscal. 20. num. 20. cum seqq. Ganav. d. dec. 16. num. 39. & seq. quidquid sit respectu eorum, quæ sunt ad luxum ut dicitur vendendo habetur disc. 46. Itaut panis, vel alia res que venditur per habentes hujusmodi privativum, duplex pretium habere dicitur, unum nempe intrinsecum, & naturale, quanti verè importat naturalis valor frumenti, & operariorum pro illo ad formam panis reducendo, alterum verò extrinsecum, & accidentale, consistens in eo, quod plus venditur, ut in hoc accessu propriè vendigal considerat dicitur Hostius de vendigal. n. 4. Galeot. d. resp. fiscal. 10. n. 39. bene Socin. conf. 156. lib. 2. ubi quod appaltus salis consistere dicitur, non in ipsa salis materia, sed illo privativo jure vendendi, quod sæpius deductum habetur infra hoc eadem titulu ad materiam mineralium.

Quibus sic stantibus, si conductibus operas, immutata antiqua consuetudine, licitum esset dare panem eorum operariis, id in effectu aliud non contineret, nisi implicitam venditionem, quam de pane cives facerent eisdem operariis, illum dando pro currenti pretio loco pecunie aliis præstantibus; Unde resultant inconveniencies, quod privati cives exigent; ab hujusmodi exteris operariis, cum illicita negotiatione, & lucro de alieno, illud vendigal, quod non nisi per Communitatem ex Principis concessione exigi potest.

Ex qua ratione, idem dicendum videtur, absque aliquo Ecclesiasticæ Immunitatis præjudicio, etiam respectu clericorum, & ecclesiasticorum hujusmodi operarios conductuum, idem enim ipsi ab hujusmodi necessitate emendi publicum panem rationabiliter exempti sunt pro eorum familia & familia, quia cum ab ipsa persona Ecclesiasticæ præstantur eis alimenta, ita per indirectum solvantur gabelle & onera laicalia, emendo viâualia eo cariori pretio, quod jus privativum, seu gabella importat ut occasione gabelle macine seu farine habetur in nullius Baren. disc. 54. & occasione gabelle vini in Perul. disc. 52. & in aliis hoc tit. Que ratio non cadit in operariis diurnis quibus ex more regionis certa merces in pecunia præstari solet, quia nihil interest conductoris, an ille operarius cum mercede, quam ab ipso obtinet, cariori, vel viliori pretio viâualia emat, & an tota consumat vel retineat mercedem, quam sibi pat. est solviffe; Atque alias ut dictum est, esset exigere publicum vendigal in privatam utilitatem, quod importaret lucrum de alieno, ac negotiationem magis quam immunitatem, quæ in Ecclesiasticis magis quam in laicis est damnabilis; Et ita pro Communitate seu ejus appaltatore respondit Congregatio boni

boni regiminis. Prout etiam S. Congreg. immunitatis ita distinguendo respondere solet, quod scilicet immunitas Ecclesiasticorum suffragatur pro famulis, non autem pro hujusmodi operariis & laboratoribus, ut scio præsertim fuisse ita responsum in una Lucerina, & in aliis.

ANNOT. AD DISC. LXI.

De jure privativo habendi furnos, habetur infra disc. 144. & 145. ubi de Molendinis, & similibus.

Et de propositionibus, de quibus etiam supra disc. 53. & 54. quod scilicet exceptio five immunitas præservare debet à damno personis immunes, ut pro solutione gabelle, vel alterius oneris, nullum patiatur detrimentum, neque diminutionem intrinseci, & naturalis pretii suorum bonorum, & viâualium, perinde ac si quoad eos nullæ in rerum natura adessent gabelle, sed viveretur, ut in primævis temporibus, ante illarum introductionem, & usum, non autem, ut personæ exemptæ exigere possint ad proprium lucrum illud extrinsecum augmentum pretii, quod subditi importatoribus gabelle perlovent proprio Principi, vel propriæ Civitati, pro publicis oneribus, quoniam ita est manifesta contractatio rei alienæ, invito domino, & locupletatio cum aliena jactura, ut plenius advertitur in Miscell. Ecclesiast. disc. 5. & 6.

FERRARIEN. GABELLE CARNIS PRO APPALTATORIBUS GABELLÆ CUM ALIQUIBUS MONASTERIIS ALIISQUE ECCLESIASTICIS.

Casus disputatus coram Camerario, & resolutus ut infra.

Angabella imposita carni venali in frustra ad certam rationem pro quolibet libra de pondere, debeatur pro illis animalibus, quæ viva introducantur ad effectum mastrandam in propria domo, & pro usu proprio. Et an gabellarius incurrat censuras inflatas contra exigentes gabbellas ab Ecclesiasticis ob indebitam vel excessivam ejus aditionem, si ipsi Ecclesiastici eidem gabelle in genere subiecti sint, & sola quæstio sit super interpretatione vel super comprehensione casus.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**alsi series.
- 2 **R**esolutio casus.
- 3 **A**n & quando incurrantur censuræ & pene Bullæ Cæne ob exactiorem onerum ab Ecclesiasticis.
- 4 **G**abella exig. possunt ab Ecclesiasticis ex auctoritate Papæ.
- 5 **Q**uando exigens gabbellam excessivè vel indebitè ab Ecclesiasticis, excusetur à Censuris.
- 6 **G**abella odiosa, & in dubio contra eam.
- 7 **G**abella non debetur pro rebus ad usum proprium, & n. 12.
- 8 **D**eclaratur quando id præcedat quoad gabbellam carnis.
- 9 **G**abelle impositæ viâualibus sunt potius personales.
- 10 **A**tenditur effectus seu usus, non autem sonus verborum, & multa similia dantur.
- 11 **G**abella imposita carni venali quomodo intelligenda.
- 12 **D**eclaratur conclusio, de qua num. 7.

D I S C. LXII.

Imposita cum Apostolica auctoritate in Civitate Ferrariæ pro subsidio Montis pietatis gabella super carne venali, ad rationem duorum quadrantium pro libra, cum expresso decreto Pontificio, quod ad eam teneri deberent omnes Ecclesiastici, tam sæculares, quam quorumcumque ordinum Regulares, ut habetur in alia Ferrarien. pro Civitate Ferrariæ cum undecim Congreg. Benedictinis hoc eodem titulu. disc. 56. Cùm Patres S. Dominici, alique Monasteria, tam virorum, quam mulierum introducerent in usu ipsorum religiosorum, ac personarum inibi viventium, lussent eam gabbellam, quæ ultra istam impositam carni venali per fructa, in eadem Civitate exigitur pro inductione animalium, & sub quo Ecclesiastici non sunt comprehensivi; Hinc proinde Ordinarius, eosdem gabellarios declaravit incurros in censuras Bullæ Cæne contra exigentes vendigalia, & onera laicalia ab Ecclesiasticis; Et introducta, nescio quomodo, causâ per appellationem coram

Card. de Luca Lib. II.

Camerario, assumptaque; desuper disputatione, duo fuerunt puncti. Unus super validitate vel invaliditate censurarum; Alter verò super negotio principali, an scilicet hujusmodi gabella debite vel indebite exacta esset, dum animalia introducta fuerant à propriis prædiis; Et pro utraque parte respectivè judicatum fuit, gabelliarum scilicet favore, declarando censuras invalidas, ac indebite promulgatas; Et Ecclesiasticorum, declarando pro animalibus viventibus, quæ præsertim à propriis prædiis & pro usu proprio introducuntur, gabbellam non deberi; Atque mihi scribenti pro gabellariis, utraque determinatio vila est probabilis; Quatenus tamen secunda pars exemptionis à solutione gabelle pro introductione animalium viventium, restricta esset ad ea, quæ nata essent in propriis prædiis, locus autem quoad ea, quæ emptæ essent extra Civitatem pro usu macellandi in propria domo, cum istorum respectu, probabilius mihi videretur, debitam esse illam gabbellam duorum quadrantium pro libra, cui ex chyrographis seu indultis Pontificis subjacent etiam Ecclesiastici, absque dubio exempti ab aliis duabus gabbellis super carne in eadem Civitate existentibus, una scilicet introductionis animalium, & altera augmenti duorum aliorum quadrantium pro qualibet libra carnis venalis in macello.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum censurarum, scribentes pro Ecclesiasticis, transcribendo copiosè deducta per Rot. in Barchin. exemptionis coram Corrado dec. 412. p. 9. & adden. ibidem, insinabant super immunitate eorumdem Ecclesiasticorum à gabbellis & oneribus laicalibus sub censuris per Bullam Cæne inflatis in contravenientes, & cum quo fundamento Ordinarius ad hujusmodi censurarum declarationem processerit; Sed reverè malè fundata fuit dicta declaratio, tum quia ad effectum incursum in censuras Bullæ Cæne, non sufficit simplex exactio gabellarum & onerum laicalium ab Ecclesiasticis, cum isto casu possint quidem exactores excommunicari de jure, tanquam violatores immunitatis, sed non intrat dicta Bulla, exigens copulative cum exactiōe, indictionem, quod scilicet impositio nominatim Ecclesiasticis facta sit, R. Ric. in prax. resol. 136. l. 3. Quaranta in summa Bullar. verb. vendigal. versut autem Duard. ad Bulla Cæne lib. 2. cen. 18. q. 15. n. 2. Vivald. candelabr. aur. bull. 4. n. 5. fol. 357. Nicol. resol. canon. lib. 5. tit. 39. n. 126. tom. 2. & ceteri communitur.

Et ulterius eadem Bulla ad litteram, excipit gabbellas & onera imposita cum auctoritate Summi Pontificis & Sedis Apostolicæ, unde cum in casu nostro per Clementem VIII. ista gabella duorum quadrantium, utpote ex causa pia, magis ecclesiasticis quam sæculares tangentes, ipsi quoque expressè imposita esset idemque confirmatum fit per Paulum V. & Alexandr. VII. nulla adesse videbatur ecclesiasticæ immunitatis violatio, cum de potestate Papæ dubitandum non esset, juxta individualem determinationem ab hoc eodem Tribunali jam factam ad favorem Civitatis contra undecim Congregationes Benedictinas, ut in d. alia Ferrar. disc. 56.

Et quamvis iidem scribentes in contrarium super hoc puncto censurarum, & ad effectum illas subfunderi, deducere motiva respicientia merita negotii principalis, an scilicet ista gabella imposita pro carne, que venditur in frustra, deberetur necne pro animalibus, quæ venditur proprio introducuntur viva, & propriæ domi mastrandam; Dicebam tamen id esse extra punctum quæstionis, quoniam ob dictum Apostolicum decretum, ecclesiastici in proposito in omnibus exacti fuerunt sæculares, nullaque differentia inter eos constituta est, unde exemptio animalium introducendorum pro usu proprio, quatenus subsisteret, non resultant ex alioque ecclesiasticorum privilegio, seu ratione ecclesiasticæ immunitatis, sed ex dispositione juris, pariformiter tangente Ecclesiasticos ac Sæculares; Et nihilominus, cum non adesset temeritas, seu insectio exactiōis in radice, seu substantia, sed solum in præterito dicebam pro exculatione à censuris, quæ delictum & temeritatem exigunt, donec per Superiorem declaratur casum non esse comprehensum sub decreto efficiente etiam Ecclesiasticos.

Quoverò ad alterum punctum concernentem merita negotii principalis, scribentes in contrarium vim constituebant; Primò in eo, quod chyrographum Pontificum super hujusmodi gabbellæ impositione, loqueretur de carne venali, & sic de illa, quæ emitur in macellis in frustra, ideoque complexè non deberet casum, de quo agebatur, cum gabella sit materia odiosa, non attendenda

denda nisi ad limites verborum, quæ sufficit esse dubia, ut in dubio pro ejus exclamatione sit reponendum, ut ex Cyriaco contrav. 370. num. 24. firmatur in Bonon. gabellæ, coram Albergato decis. 118. in fin. p. 11. rec. Et secundò corollariè & in comprobationem in regula, quod gabella non debetur de iis, quæ pro usu proprio introducuntur ad text. in l. si publicanus, §. primo, ff. de publicanis, & l. universi, C. de regalibus nova cum concord. per Surd. conf. 307. n. 1. & seq. & alios commentos. Pontiffimè verò accedente observantia, nedum Ecclesiasticorum, sed etiam secularium habentium prædia, ubi retinentur, & educantur animalia, vulgo in regione nuncupata *Cascine*, quod pro vitulis aliisque animalibus quæ vivencia introducuntur pro usu proprio, nulla gabella solvi consuevit, cum in hac materia præsertim gabellarum, observantia totum faciat, ex deductis in Romana appaltus gabellæ carnis disc. 61. & in aliis ad hanc materiam frequenter.

Ex hoc ultimo præsertim motivo observantia credebam, reflectendo ad veritatem, probabilem esse dictam præsentationem, omnibus aliis, etiam secularibus communem, quoties agitur de animalibus in propriis prædiis educatis pro usu proprie domus juxta morem regionis, ad quem effectum in chyrographo impositionis actum fuit de carne venali, ne aliàs præterderetur inclusio etiam pullorum, aliorumque volatilium, quæ à propriis prædiis introducuntur sive silvestrium &c. Ac etiam quia consuetum est ab hujusmodi carnibus excipere illa animalia, quæ proprie domi ad usum mactantur, ex iis quæ habentur in Terracinen. gabellæ carnis, hoc cod. tit. disc. 70. ubi de porcibus in domibus mactari solitis pro usu carnis salitæ totius anni, atque in hoc sensu, seu ista circumstantia accedente, credebam veritatem iugis alteri parti, quàm gabellaris assistere; Secus autem quoad ea animalia, quæ pro usu quotidiano emerentur extra Civitatem, ad effectum macellandi in propria domo, quoniam juxta ea quæ latius habentur examinata in d. disc. 71. verius est in hac materia immorandum non esse in cortice, & formalitate verborum, sed in rei substantia, ac effectu, verè, & proprie consistente in eo, quod populus volens hujus necessarii victualis usum, illum non habeat quotidianum, frequentius haberi solitum à carne, quæ emitur in macello, nisi cum hoc onere, quod ita potius dicitur personale & impositum personis occasione usus hujus victualis, quàm ipsimet rei, ex auctoritatibus specialibus ac rationibus ibidem deductis.

Quodque spectandum sit effectus, non autem immorandum in cortice seu figura verborum, Deducebam ea, quæ habentur de gabella imposita pro frumento molliendo in molino, quod debeat etiam pro farina, seu etiam pro pane, qui minutatim introducitur, ut dec. 425. in fin. & per tot. p. 9. rec. & de gabella imposita pro vino, ut debeat etiam pro aquavita, quoties pro ista tanquam merce non solvatur alia gabella particularis habetur d. dec. 118. p. 11. rec. & in Romana seu Velturina aquæ vitæ hoc cod. tit. disc. 67. Prout etiam de gabella imposita pro oleo, solvenda pro migma seu sapone, & de gabella imposita pro sapone debenda pro quadam aqua proportionabiliter spectato effectu habetur in Camerinen. gabellæ hoc cod. tit. disc. 74. cum similibus.

Ideoque dicebam illud verbum *carnis quæ venditur*, moraliter, non autem physice intelligendum esse, illud interpretando à communi consuetudine, idest pro illa carne, quæ ex quotidiano usu communitur in fructu in macello quotidie emi solet, ad differentiam illius, quæ retinetur domi pro usu totius anni ut supra; Sive quæ non solet emi ad usum quotidianum in macello, ut sunt pulli, caro porcina sale condita, & carnes sylvestres &c. Nam aliàs diceretur lex imposita verbis potius quàm rebus, atque esset species gabellæ irridibilis & nullius emolumenti, quoniam non solum Regulares utriusque sexus collegialiter viventes, nunquam hujusmodi gabellam solverent, dum ob copiam instimul vivunt, etiam ad usum quotidianum, congruum est mactare integrum animal propriæ domi, sed etiam persone nobiles seu habentes numerosam familiam idem prædicare possent, quinimò & artifices ac populares inferioris ordinis, conjuncti vel vicini, unum animal inter se repartiendo, quod nil absurdum in hac subjecta materia.

Ad conclusionem verò de vestigialibus non solvendis de iis, quæ pro usu proprio introducuntur, dicebam eam in casu suo esse veram, sed procedi cum æqui voco in applicatione; Jura enim superius allegata & concordantia dicta disponunt de vestigialibus, quæ proprie consistunt in illa octava parte, vel alia quota, quæ Principi solvitur pro

merciis in portum vel Civitatem gratia negotiationis introducendis, quod vestigial aliàs portorium seu telonia, hodie verò communi vocabulo *dobana* nuncupatur ex deductis in Romana de falcibus pro Ravenna disc. 65. & in alia Romana pro Mercatoribus Ripalibus disc. 67. ac in aliis hoc eodem tit. frequenter, & quæ gabellæ species verificabatur in ea, quæ in hac Civitate solvitur pro introductione animalium vivientium, ut supra diversa ab ista solvenda minutatim & proportionate ad pondus, quoniam hujusmodi gabellæ species, ut supra dictum est, censetur magis personalis & respiciens usum proprium, utpotè imposita populo & personis, ita insensibiliter & commodius exigenda occasione necessarij usus hujus victualis, eodem modo, quo frequenter in aliis habetur de vestigial consistit, in alterato seu extrinseco pretio salis cum jure privativo, ac etiam in gabellis macinatus seu panis, vicini, olei, aliorumque victualium, & rerum humano usus deservientium, Et istam credebam, rationem subjectæ materiæ & communis usus, esse genuinam veritatem, cum dicta scilicet distinctione animalium, quæ sincerè, & citra fraudem quandoque in aliquibus anni temporibus, vel in extraordinariis occasionebus à propriis prædiis viva introducuntur pro usu propriæ domus, ab illis, quæ fraudulentè & affectatè emuntur pro usu quotidiano ad fraudandam gabellam aliàs in macello solvendam.

ROMANA GABELLÆ FERRI

PRO PRINCIPE LUDOVISIO CUM BETTIS

Causa decisus per Cameram pro Principe.

An gabella imposita pro introductione mercium in Civitatem vel Ditionem, solvenda sit per emptorem, vel per venditorem, & quæ dicatur introduktor, & quomodo introductio capienda sit.

Gabella pro introductione non debetur de mercibus, quæ introducuntur per transitum, & quando focus.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 In articulo ad quem pertinet solvere gabellam introductionis, an emptorem vel venditorem, & quis dicatur introduktor, distinguuntur plures casus.
- 3 Hæret tenetur solvere gabellam pro acquisitione vel legata præstante legatario.
- 4 De distinctione inter introductionem materialem seu momentaneam, ac alteram formalem seu permanentem.
- 5 Venditor seu vector tenetur ad gabellam ratione passuum seu ob scapham vel pontem.
- 6 De vestigial seu Dobana solvenda ob introductionem mercium.
- 7 Illud vestigial non debetur pro mercibus transeuntibus.
- 8 Qui dicatur introduktor mercium ad effectum solvendi vestigial.
- 9 Quomodo & à quibus verè dictum vestigial mercium solvi dicatur.
- 10 Rei dominus tenetur solvere gabellam introductionis, & quis in proposito dicatur Dominus.
- 11 Quando periculum rerum consistit in pondere, numero, & mensura sit emptoris vel venditoris.
- 12 Reservatio domini mercium venditorem pendente solutione pretij, quid in proposito gabellæ operetur.
- 13 In materia gabellarum satis deservit consuetudini.
- 14 Pretij quantitas regulat conventionem, & quid in contractu deducendum sit.

D I S C. LXIII.

Imposita sub Urbano VIII. gabella pro qualibet ferri vel ferracci specie in Statum Ecclesiasticum introducenda, cum facultate gabellario illam, ab emptore venditore exigendi ad rationem unius quadrantis pro libra; Cum Plumbini Princeps Ludovisius vendidisset Bettis, Patrimonij & Status Castri Thelaurarum, seu Appaltatoribus magnam ferraccii quantitatem, singulis annis spatium novenni, ipsius venditoris cura, sumptu, & periculo ab Insula Iuxæ asportandam, & in littore maris certis præscriptis locis à navibus exoneratam tradendum; Observantia dedit, quod totius novenni spatij, gabella prædicta per venditorem nunquam soluta fuit, sed pro eo tempore quo per alium appaltata erat, emptores post longam dispendiosam litem inter ipsos & appaltatorem, per viam

viam concordias illam solverunt; Pro restanti verò tempore cessavit occasio solvendi, quia idem Betti gabellam conduserunt; Mortuus autem principalibus conductori- bus, eorum hæredes & Cerales eis adherentes pro interese crediti ex causa dictorum appaltatum consequendi, ad effugiendum solutionem residuali notabilis summe ex causa dicti ferracci debetæ, pro toto tempore ad venditorem spectare, atque ita Thelaurarius Generalis primæ instantiæ iudex sententiam protulit, à qua introducenda per appellatorem causa in Camera, & assumpta desuper disputatione, cum plures auctoritates, de quibus infra hinc inde deducebantur super hoc articulo, an gabella solvenda sit per emptorem vel per venditorem, & quis in proposito esset introduktor; Pro venditore scribens, ad articulum dilucidandum, tollendaque æquivoca dicebam, sequentes casus esse distinguendos.

Primus est de gabella, in Civitate vel extra, solvenda ad acquisitionem rei, quæ sine illius solutione obtineri non potest, ut exempli gratia, est in Urbe gabella equorum, quos nemo acquirere potest nisi illa soluta, & de qua gabella habetur etiam particulariter actum hoc tit. in Rom. gabellæ plantæ seu æquorum disc. 72. & tunc solvenda est ab eo, qui rem acquirendam alteri tradere tenetur, Ideoque testatore gravante hæredem ad tradendum Titio equum in hereditate non existentem, ita ut illum acquirere oporteat, gabellæ solutio pertinet ad hæredem, qui traditionem facere tenetur, quoniam ipse illam acquirit, ut tradat, unde quando sequitur actus traditionis legatario, res est jam acquisita, & gabella in actu acquisitionis est jam soluta, vel solvi debita, & hic est proprie casus, de quo loquitur Bartolus in l. 1. n. 3. ff. de alimentis & cibariis legatis, ubi est theoria originalis materiæ, & in his etiam terminis loquitur Socinus conf. 247. n. 2. & 3. lib. 2. Tusch. lit. G. concl. 6. n. 6. & 7. Sed istas auctoritates extra propostum deduci insinubam in casu controverfo, tanquam ab eo penitus extraneas.

Alter casus est, de gabella solvenda pro mercibus, quæ ab alienis regionibus vel locis, in Civitatem, locum, vel provinciam introducuntur, & tunc subdividendum est, inter introductionem materialem & momentaneam, ac inter alteram formalem & permanentem; Prima species verificatur in ea gabella, quæ solvitur per transeuntem pro passu per certum pontem, scapham, seu locum, sive in ingressu aliusque portus &c. & quæ generaliter & indefinite solvitur, sive merces in eo loco permanere debeant, sive sint per transitum, prout est gabella, de qua habetur supra in Spoletan. disc. 44. & satis frequenter prædicatur in Italia, & de qua agit Bart. in p. 4. que incipit Publicanus, solvenda Perusini per capita animalium, quæ veniunt ab Apulia, & transeunt per illum pontem; Et hæc solvenda est per introductorem seu vectorem, neque de ea curare tenetur emptor, cui merces consignande sunt in Civitate vel loco, quia quando sequitur actus consignationis, jam merces transeunt per pontem, scapham, vel portum; & de hæc gabella loquitur Bald. in l. acceptum n. 42. C. de usur. dum allegat text. in l. cum in plures §. vehiculum. ff. locati, qui loquitur de gabella ratione transitus de loco ad locum, ut explicat Salicet in eadem l. acceptum n. 11. & dicit etiam Socinus conf. 247. n. 3. & de hac pariter gabella loquitur incidenter Surd. conf. 307. & Cohellad Bullam Boni Regim. cap. 47. n. 23. Sed pariter hujusmodi auctoritates extraneas obervabam à casu controverfo, atque ad eum malè allegari.

Admittebam enim venditorem, qui suo sumpto promittit, & onera, quæ in itinere, & per transitum per loca solvenda essent, ut in terminis proximis, imò præcisè Alex. conf. 11. lib. 3. ubi de venditore ferri, qui promittit illud conducere, ac tradere emptori in portu Pisano ad suum sumptum & periculum, & supponit hujusmodi gabellæ solutionem spectare ad venditorem, quem tamen excusat à gabella debita ratione contractus, regulariter solvenda per emptorem, quia hoc onus est pars vecturæ, ita ut observantia doceat, quod si mulionibus & vecturæ de loco ad locum, ipsi solvant pedagia seu gabellas passuum per viam, sed hic non erat casus.

Alter casus est species gabellæ solvendæ pro introductione formali, & permanente, quæ proprie est illa octava vel decima seu altera portio valoris mercium Principi solvenda, & quæ in jure vestigial, à venendo, seu portorium di-

citur, quam vulgò *Dobanam* nuncupamus, de qua loquitur text. in l. 6. 7. & 8. Cod. de vestigialibus, Bertachin. de gabellæ in præludij n. 2. Gutierrez. eodam tractatu q. 1. n. 8. cum seqq. Signoroll. de Omodeis conf. 185. n. 1. & 2. & omnium latius Balzarani de feudis in cap. 1. que sint regalia n. 2. & seqq. Rot. decis. 412. par. 9. rec. & de hac agit late Ventur. in conf. 39. per tot. præsertim nu. 44. & seqq. & hic est casus nosfer.

In hujus autem gabellæ solutione, non attenditur actus introductionis materialis, & momentaneæ, sed spectatur effectus, quod scilicet, illar merces, in ea Civitate vel loco permanent, ibi vendendæ, ita ut introduktor in eo loco mercimonium exerceat; Si enim introductio fiat per transitum, ut ad alium locum vel provinciam asportetur, hujusmodi gabella solvenda non est, Alex. conf. 386. n. 3. 4. 4. Ruin. conf. 112. n. 4. lib. 5. Bertachin. de gabellæ par. 8. membr. 1. n. 1. Venturini d. conf. 39. n. 2. Balzarani ubi supra n. 6. ubi bene dicit, quod circa jus dohanæ, non inspicitur locus per quem res transit, sed ad quem vadit; Et hujusmodi qualitates præsentis gabellæ, in cujus capitulis expressè cautum est, pro sero introducendo per transitum, nullam gabellam deberi, ita ut postquam est iam introductum in Statum, superfit introductoribus spatium quatuor dierum ad declarandum gabellaris, an illud transire velint ad alium locum, vel retinere, & mercari in Statu.

Ideoq; introduktor in proposito, non dicitur ille, qui nullum vectoris officium gerit usque ad oras seu litrus, sed ille, in cujus gratiam fit introductio in locum, ut ibi mercetur, vel alias utatur, quales in proposito erant emptores, Idque est manifesta ratio, quod in effectu hujusmodi gabellæ introductionis nec Principem, non exigitur ab exteris non subditis, merces in suam ditionem introducuntur, sed vere solvitur à suo populo, cuiusque subditis, easdem merces minutatim proper gabellam suam cariori pretio emittibus quæ fit introductus vel mercator nullam solvisset gabellam, viliori pretio venderet, & sic attenditur effectus, non autem actus momentaneus introductionis materialis.

Hujusmodi enim vestigialia, verè imposita dicuntur, non ipsis rebus, sed personis pro rebus, seu pro earum mercimonio & usu, juxta magistralem traditionem Bart. in l. prima §. 1. n. 4. in fine, ff. de publicanis, Bertach. cod. trad. in præludij n. 1. 6. Cephal. conf. 533. n. 16. Ventur. d. conf. 39. n. 47. Arque docet quotidiana praxis & observantia, quia introductores vini, aliarumque mercium, quoties illas vendant in navibus antequam exonerentur, & in dohanam introducuntur, viliori pretio vendunt, quia non solverunt dohanam, ab emptoribus solvendam.

Ac etiam pro mercibus, quæ in gratiam mercatorum, per venditores usque ad Urbem asportantur, non ipsi venditores dohanam solvunt, sed illi, in quorum usum & mercimonium in Civitate servire debent, adeunt sit emptor, in cujus gratiam per venditorem asportantur, sit Cameralis, vel aliàs à vestigialium & gabellarum onere exemptus, ex-pediuntur mandata franchitiæ; Ergo hujusmodi gabellæ solutio tanquam solvenda pro introductione formali, & cum effectu furari usus seu mercimonij, solvi debet ab emptore in cujus gratiam res asportatur, quia venditor in effectu dicitur solum introductor materialis, gerens partes simplicis vectoris, emptor autem est introduktor formalis habens rerum usum, pro quo verè gabella solvitur.

Majorem difficultatem apud iudicantes faciebat generalis propositio deducta ex theor. Bart. in d. l. ff. de alimentis, & cibariis legatis in fine, quem sequuntur cæteri deducti per Surd. d. conf. 39. & 307. & Ventur. d. conf. 39. n. 49. ut nempè que sit rei dominus, gabellam introductionis solvere debeat unde inferrebatur, quod cum de tempore introductionis in statum, venditor adhuc retinetur ferracci dominium in emptores non transferendum, vel ferraccium à navibus idcirco ad istum spectare deberet onus, quia in rebus consistentibus in pondere, numero, & mensura; & dominium in emptorem non transferitur, sed penes venditorem remanet, donec ponderatio, vel numeratio sequatur, l. quod sepi §. 1. in ff. de contrah. empt. l. 2. C. de pericul. & commod. rei vend. & in suam materia sub tit. de empt. ac vend. ac etiam in Rom. Ferracci hoc cod. tit. ad materiam Mineralium, disc. 118.

Sed facilis erat responsio, quod cum consignatio median- te ponderatione, facienda esset in littore maris in ipso actu exonerationis vavium, quarum accessum ad oras maritimas conventas denunciare ex pacto sufficiebat, ut emptor per se ipsum vel ministros proptus esse deberet ad receptionem, ita ut in eo denunciata die non comparente, posset venditor ferraccium in littore relinquere peri-

culo emptoris, in quem non curantem ad formam conventionis statuto tempore recipere, juris ministerio translatum dicitur dominium etiam rerum consentientium in pondere, numero, & mensura, quoties per emptorem fiat, quominus mensuratio vel ponderatio sequatur ad text. in l. super emptorem, C. l. illud, ff. de peric. & commodo rei vendit. d. d. l. 2. eodem ubi glof. & ceteri Gomez var. resol. lib. 2. tit. de empt. & vend. n. 32. Medicus de casibus fortuitis qu. 10. p. 2. nu. 206 & in d. d. l. 1. 8. hoc tit.

Hinc proinde sequitur, quod in ipso instanti exonerationis, merces efficiuntur de dominio emptoris, qui illas in Urbem vel Statum introducit mercandas cum populo & subditis, a quibus verò, per mercatoris organum, Princeps gabellam exigere dicitur, cum propter eam subditi emanent merces pretio cariori.

Clarius quia non eo ipso, quod ferrum vel ferracium à navibus exoneratum, materialiter, & de facto introducitur ad oras maritimas, statim acquiritur jus gabellario, quia liberum remanet ipsimet venditori, vel emptori illud transvehendi ad alienas provincias, ac declarandi introductionem esse per transitum, pro quo nulla gabella debetur; Ue ultra juris dispositionem ut supra, expresse disponunt eisdem gabellæ capitula, tributentia introductorum terminum dierum quatuor post jam sequuntur introductionem ad deliberandum, & gabellario denunciandum, an eam mercem transire velit ad alienas provincias, vel mercari in statu, ideoque gabellarii actio non statim oritur, sed ex tempore declarationis expressæ, vel tacite resultantis ex lapsu termini, & sic post jam emptori quantum dominium per quatuor dies præcedentes, unde attendenda etiam dicta theoria Bart. ut gabella introductionis debeatur per rei dominum, adhuc abque dubio solutio pertinet ad emptorem, qui jam effectus est dominus de tempore quo ex gabellabili introductione oritur obligatio illam solvendi.

Objiciebatur de pacto reservationis domini adjecto ad favorem venditoris, donec sequeretur solutio, quæ post plures menses à die configurationis sequi debebat; Unde insergebatur quod de tempore solutæ vel solvendæ gabellæ, dominium adhuc residere in venditore, sed leve videbatur obiectum, quia hujusmodi reservatio fit in gratiam & cautelam venditoris, ad solum effectum potioritatis adversus omnes quamvis privilegiatos creditores emptoris, stante habita fide de pretio; In reliquis autem quoad omnes effectus, illum præsertim periculi & onerum, dominium transferri dicitur in emptorem, juxta verioriam ac ubique receptam opinionem (quidquid aliqui sophisticè dubitaverint) ex deductis per Franch. dec. 506. Rot. decif. 135. n. 25. p. 6. rec. Et in individuo ferracii habetur apud Revert. decif. 186. ubi quod spectatur persona emptoris, in cuius gratiam venditur hanc mercem ad locum introducit, que doctrina tanquam individualis captivayit intellectum alicujus, ex hoc levi fundamento contrarium aliis sentientis; (deplorandus quidem est hic modernus abusus, quasi quod si Reverterius non scripsisset, vel ejus decisiones non essent impressæ, si vase casus non dedisset inveniri istam doctrinam, deficeret in mundo lex vel legis ratio, quinimo ea esse deberet in contrarium, itaut privatus doctor magis quam Justinianus, legis condendæ facultatem sic habere dicitur.

Ex his autem in solo puncto juris, abstraheudo à quacumque alia facti circumstantia, dicebam sine dubio respondendum fore contra emptorem; Clarius verò attenda consuetudine generali per mercatorum & negotiantium Urbis attestatationem probata, quod hujusmodi gabella, nunquam per venditores ferracii, sed per emptores, in quorum gratiam ab illis ad solas oras maritimas introducitur, soluta esset, atque in materia gabellarum satis spectatur consuetudo & observantia ex deductis per Surd. conf. 297. n. 8. & 470. n. 15. Venturini d. conf. 39. nu. 17. & 38. Cocin. dec. 254. n. 6. & alios, cum ad litteram id probet text. in l. si publicanus §. ff. de vestigialibus.

Et ultra observantiam generalem, concurrere particularis, ex eorumdem emptorum factis dupliciter resultant. Primò quia cum post aliquos annos hujus introductionis emptores molestantur per gabellarium seu appaltatorem, inter ora esse controversia, exagitata fuit per plures menses acerrima & dispensiosa lis, per concordiam lapsa, mediante solutione notabilis summe scut. 2400. abque eo quod venditori aliquid denunciassent, vel conquisissent; Et tamen facillimè ab initio, tam liss, quam solutio evitari poterant cum sola denunciatione faciendi

Præfecto domus dicti venditoris, obtinendo mandatum franchitiæ, qua ex Indulto tanquam Nepos Innocentii X. tunc regnantis amplissime potiebatur.

Secundò, quia suscepto per eisdem emptores prædictæ gabellæ appaltu, per plures annos in hujusmodi introductione continuatum fuit, abque eo quod gabellam à venditore peterent, vel eum debitorem in libris constituerent, siue compensationem opponerent, quando etiam judicialiter urgebantur cum non leve incommodo & molestiis ad solutionem pretii ejusdem ferracii; Unde clarum resultat argumentum, quod agnoscerint eorum, & non venditoris onus esse.

At demum id clarissimè comprobari dicebam ex pretii quantitate, ex qua contrahentium intentio colligitur; Alex. conf. 26. lib. 4. Gregor. dec. 146. n. 9. Buratt. dec. 471. n. 4. quia ferracium venditum fuit pro eodem pretio, quo in ipsamet Insula Iluz vendi solet, eo modico plus, quod videtur impensa importat, ideòque impossibile videbatur potuisse comprehendere onus gabellæ, quò notabilem pretii diminutionem importaret; Et ex his meritis pro venditore per Cameram resolutum fuit, ac resolutio mihi, ad solum veritatem recessendi, justa, & beneque fundata visa est; Quia verò concessa fuit nova audientia de stylo non denegari solita, idcirco pendet revisio, in cuius casu credo quod de iustitia, pro dictæ resolutionis confirmatione responderi debeat.

ROMANA SOLIDATIONIS COMPUTORUM PRO ACHILLE TERTIO CUM CAMERA.

Casus sopitus per concordiam.

An Appaltatori vestigialium seu aliorum jurium, & bonorum Regalium seu Principis debeatur defalcum etiam non sit intolerabile, sed quale quale & ob impedimentum belli habui per eundem Principem locatorem.

Immunitas competens fisco à vestigialibus, an competat pro mercibus & bonis, non ab ipso fisco introductis, sed emptis à Mercatoribus aliisque privatis, qui jam gabellam solverant, seu ejus debitorum effecti erant.

SUMMARIUM.

1. Fidei series.
2. Ubi defalcum debetur ex pacto, non attenditur an sit intolerabile, sed sufficit quale quale.
3. Ex pacto censetur appaltatorem noluisse conducere tempus accidentale.
4. Pactum non suffragatur si non adimpletur interpellatio, vel alia qualitas illi adjecta.
5. Ubi agitur de notorio non requiritur protestatio, vel interpellatio.
6. An appaltatori competat contra locatorem actio ad interesse vel alia ex causa, ex hoc levi fundamento per ipsum locatorem.
7. Quando in materia defalcibi defectus interpellationis aliis requisitis non attenditur.
8. Concurrere iustitia evictionis, quam venditor impedire non potuisset, competis ejus actio etiam sine denunciatione.
9. Solus timor vel rumor belli vel pestis causare solet appaltatoribus damnorum remissione dignum.
10. Gabella pro introductione mercium à quo fit solvenda.
11. Per quos verè gabella introducantur solvi dicitur.
12. Si gabella est jam soluta per introductorem mercium, adhuc ea est deducenda introductori pro rata deserviente pro fisco vel exemptis.

D I S C. LXIV.

Suscepto per Achillem Tertium per plures annos appaltatu gabellæ ferru universi Status Ecclesiastici à Camera Apostolica pro annua pensione scut. 7100. sub eo preferim pacto, quod in casu pestis, vel belli, pro eo tempore, quo tale infortunium durabit in iis locis ubi irrepserit, facta interpellatione Commissario Camere, fieri debeat defalcum pensionis pro rata importante emolumenta in locis prædictis percipi consueta, neque aliud pro eis Camera præterdere possit nisi id, quod detractis ministriorum, & aliis impensis percipiatur.

Inter

Inter alia loca seu membra, in quibus gabella notabiliter exigi solet, sunt Ferrariæ Roncionijs Status Castri subappaltari solite pro annis scutis 1600. Cuiusque de anno 1654. per Sedem Apostolicam motum esset bellum ad veritas Ducem Parmæ dicti Status possessorem, unde feritas est Civitatis Castri sui ejus fortaliter demolitio, dictique Status incamerato, idcirco dicti belli casus dedit Ferreris prædictas omnino clausas, & otiosas pro eo integro anno remansisse.

Item cum Dux Bracchiani notabilem ferru seu ferracii quantitatem introduxisset importantem gabellam in summam scut. 800. illamque vendidisset cuidam Joanni de Sanctis, qui in partem pretii, gabellæ onus in se assumpsit, & gabellarii debitorem se constituit, Idemque Joannes ferè gualivalentem ferru quantitatem vendidisset Cameræ sub pacto franchitiæ, quam à gabellæ solutione fisco obtinet ex dispositione text. in l. licet ad tota locatio §. ff. de publican.

In solidatione computorum dicti appaltus, duæ inter ministris camerales, & appaltatorem, ex præmissa facti serie, ortæ sunt controversiæ; Una nempe super defalco prædictorum scut. 1600. ob impeditas ferriarum Roncionijs, Altera super beneficium scut. 900. debitorum appaltatori per Joannem de Sanctis, cujus onus Camera in se suscepit, unde cum Camerales utramque partem controvertent, assumpta de super disputatione in Congregatione computorum.

Pro appaltatore scribens dicebam, quantenus ad primam defalchi partem pertinet, opus non esse aggredi materiam remissionis pensionis resultantis ex dispositione text. in l. licet C. locati §. propter hereditatem extra eod. stante pacto claro, quo concurrente cessat requisitum intolerabilitatis, sed tale quale fit, rescindunt veni juxta conf. Angel. 312. admittim per Cocin. dec. 422. & alios de materia tractandis, de quibus sæpius habetur hoc tit. & pluries in sua materia, præsertim in Romana Defalchi pro Ravenna, hoc tit. d. l. §. maxime quia pactum est purum, & simplex nullam habens qualificationem à verbo notabile, seu alia circumstantia, prout erat in d. d. l. §. neque ad aliud referri poterat, itaut esset in aliquo operativum, consequenter ne inane remaneret de plano dicta operatio intrabat, ut apud Cocin. d. dec. 422. cum aliis in Romana Defalchi pro Facinis sub tit. de locatione, ubi latius de hac materia remissionis pensionis.

Et clarius quia expressè conventum erat, non solum de defalco simpliciter, itaut intrare posset difficultas, an hoc verbum indeterminate prolatum à juris dispositione regulandum esset, sed expressè fuerat declaratum; Cameram pro locis infortunium patientibus nihil ab appaltatore pretere posse, nisi id, quod detractis expensis constaret fuisse perceptum, unde manifestum erat, Appaltatorem tali casu noluisse conductoris partes gerere, sed potius per alium occultum resolutionis contra, pro rata temporis, & locorum, gerere partes administratos juxta consil. Socc. jun. 78. nu. 19. & 20. lib. 2. Ganaver. dec. 21. lib. 2. ac non temerè alibi hoc eod. tit. deductum fuit.

Non impugnabant Camerales dictarum conclusionum veritatem, negabant verò applicationem, ob non servatam pacti formam, qua cessante dicebant pacifentem non posse ut pacto, nisi cum sua causa, & qualitate, dum prætermiserat interpellationem, sub cuius lege dicta conventio inita fuit; Et quamvis ad verus hoc obiectum Appaltator exclamaret cum responsione facti, interpellationem scilicet verè sequatam fuisse, & Cameræ ratiocinatori hoc medio tempore defuncto traditam, quia tamen non justificaret, idcirco opus fuit assumere juris inspectionem, an scilicet præsupposita dictæ interpellationis omissione, adhuc tamen pacto Appaltatori debeat suffragari.

Et in hoc affirmativè respondendum dicebam, stante facti notorietate, qua concurrente opus non erat interpellationem adhibere, quia notorium, sine probatione, sine protestatione indiget, ad tradita per Grat. d. l. sept. 574. nu. 27. Surd. dec. 326. nu. 82. præsertim quia non tractatur de facto alieno, in quo respectu locatoris solum notorietatis motivum allegari possit, sed de facto proprio, cujus quamvis non notorii scientia est indubitata, cum bellum quod fuit causa damni, ab ipsomet Principe locatore motum, & actum esset, adeòque non desint D. D. volentes ex hujusmodi facto oportet ex parte locatoris proveniente, conductori competere actionem ad interesse ob sibi non præstitam, vel impeditam patientiam, ut alii per eodem appaltatore scribentes mordicus insistebant ex Bart. in l. ceterum ferre, §. qui maximo nu. 7. ff. de publican. Boer. dec. 149. nu. 6. cum seq. Surd. dec. 326. n. 34. & 36.

Et quamvis ex deductis per Larream allegat. 17. cum seq. Et in d. d. l. §. istud assumptum minus verum à Me crederetur, quia in Principe præsertim Ecclesiastico, qualis est Papa, non de facili dandum esset bellum iniustum, & culposum, unde propterea hoc motum in ista, & similibus causis ab aliis Adrocatis excitatum, nihil nunquam arripitur; Nihilominus illud in proposito dicebam satis ponderandum esse, ad effectum interpellationis, cum profus vanum videatur, aliquid interpellandum ac certiorandum fore de eo facto, quod ab ipso originaliter motus, & successivè geritur.

Præterea tunc interpellationis defectus videtur considerabilis, quando illa esse potuisset profutura; Secus ubi certum est nullius fuisse operationis, quia adhibere non sunt illæ diligentis, quæ adhibita non relevant, ut in proposito habemus de interpellatione faciendi per emptorem venditori super intentata evictione, quia si de clara evictionis iustitia constet, itaut venditor interpellari illum impedire non potuisset, adhuc emptori quamvis non interpellanti competat actio evictionis, A. ff. l. dec. 49. de Marin. resol. 108. nu. 4. & 5. lib. 1. Rot. dec. 339. in fin. & 390. nu. 2. p. 1. rec. Mediolanen. Bonorum 7. Junii 1647. coram Bichio, & in aliis frequenter, quia est conclusio recepta.

Finis enim interpellationis illi videtur, ut ita interpellatur de impedimento illi occurrere valeat, ideòque ejus requisitum necessarium est in eo casu, in quo ex parte locatoris provideri potuisset, atque impedimentum removeri, quod in præsentibus pro eo anno ex facti serie constat esse omnino impossibile, dum ob amicorum, & inimicorum militum incursum, certum est in dictis Ferperis laborari non potuisse, cum nihilominus in proposito, etiam belli amor impedimentum irreparabile causare solet ex deductis per Surd. d. dec. 326. n. 18. Buratt. dec. 398. ubi de damno proveniente à timore pestis, de quo etiam Medicus conf. 23. Thorus in compendio dec. tom. 1. verbo remissio mercedis fol. 462. & tom. 2. verbo Conductor allicujus Dobane fol. 193.

Quo verò ad alium controversiæ punctum, super partita scilicet scut. 900. debita pro introductione ferru, seu ferracii facta per Ducem Bracchiani, dicebatur pro parte Appaltatoris, per dictum Ducem originaliter gabellam deberi tanquam introductorem, non momentanè, & materialiter, sed effectivè, & formaliter, quia ipse nullam habens fodinam, ab aliis emit, ut introduceret, & contractaret, prout deinde cum Joanne de Sanctis contractavit, unde propterea ab ipso gabella solvi debuit juxta distinctionem plenè supra deductam in Romana gabellæ ferru d. l. §. præced. itaut quando eisdem mercis venditio post consumatam introductionem ab ipso Duce introductore facta esset, jam factus esset casus solutionis gabellæ, & gabellario quantum jus exigendi gabellam ab ipso introductore, cujus vice, & nomine emptor vigore accollationis tanquam in partem pretii solvere debebat, & se debitorem constituit, unde fit, quod quando emptor ferrum vendidit Cameræ, jam erat gabellatum, & gabellario jus quantum, cum actus, ex quo gabellæ solutio resultat, gestus non esset à Fisco vel Fiscii ministris, sed à privato, pro mercimonio, & privata contractatione, unde videbatur non intrare dispositionem text. in l. licet ad tota locatio §. ff. de publican.

Verum in hoc non levem sentiebam difficultatem, ac meo iudicio probabilis videbatur Cameralium oppositio, quia ut sæpius tam in dicta Romana gabellæ ferru, quam in aliis hoc titulo deductum habetur, hujusmodi vestigialia, seu gabellæ, non exiguntur ratione solius introductionis materialis, & de facto, sed ratione usus, & contractationis cum populo, & subditis, à quibus Princeps mediante hujusmodi mercium usu gabellam exigere dicitur, itaut si de facto fiat introductio, sed deinde merces ad aliam provinciam, seu Principatum alportentur, nulla gabella solvenda fit, quia spectatur effectus contractationis in Civitate, seu provincia subdita, consequenter habetur magis ratio de emptore, quem de venditore; Undè si emptor, cujus usui in effectu merces introducta deservit, sit immunis, non videtur locum esse gabellæ, nam aliàs esset per indirectum dare in fisco, siue in aliis exemptis solutionem illius gabellæ, quam solvere non debent, cum venditor ratione hujusmodi oneris vendat pro majori pretio, cujus pars esse dicitur, atque ita docet praxis, & observantia, quia introductis ad portum, seu Civitatem mercibus, exigitur indefinitè ab introducentibus doli, sed si post introductionem aliqua earundem mercium pars servire debet pro Camera vel Cameralibus aliisque exemptis, datur mandatum franchitiæ, cujus vigore doli

sonis, sed esset multo inferius, inferebant nullatenus petito defalco locum esse.

E converso pro parte Appaltatoris duas Ego, & ceteri pro eo scribentes adsumptum propositiones; Unam circa damnum quomam, ut scilicet admittat etiam inter privatos de diffione Coccini, in appaltibus tamen fiscalibus sufficiat damnum in sexta parte, Alteram vero, ut in presenti casu, ex padorum, & conventionum qualitate damnum regulari non debeat a pensione, sed a fructibus.

Quatenus igitur pertinet ad primam, quidquid sit inter privatos, attenda etiam ratione laesionis, ex qua damnum ultra dimidiam juxta supradictam opinionem requiritur, attamen in appaltibus fiscalibus sufficere dicebam damnum ultra sextam partem, quia tanta lesio dicitur enormis, ac sufficit ad contrarium remissionem juxta receptam traditionem Bar. in *si duo scientiam*, *si arbitrorum*, *ff. pro socio de Marin. res. l. 47. n. 1. lib. 1. Amat. res. l. 340. n. 8. de leot. res. l. 25. n. 1. lib. 1. Amat. res. l. 38. n. 21. bene Galeo. opinio. *ff. de l. 25. n. 47. & seqq.* apud quos ceteri. Et hujusmodi causa occasione illi firmatum fuerit tanquam certa propositio, cum qua apud eosdem fiscales, & in Congregatione camerale scriptis procedi praedixi; Praeterea quia nullus ferat datur appaltus procedi praedixi; Praeterea quia nullus huc confimile, quod juris rigorem in aliquo temperare debet circa intolerabilitatem generaliter inter omne modicum damnum attendendum videtur, nisi notabile, seu considerabile diei possit, prudentis iudicis arbitrio, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis regulando spectatis scilicet, more regionis, qualitate, & materia appaltus, quantitate pensionis, retroacta obierantia, cum similibus.*

Actior fuit disputatio circa alteram assumptam; An scilicet damni quantitas regulanda esset habita ratione pensionis, vel potius fructuum; Quamvis enim cessante pacto propter sterilitatem, *ff. de cap. p. ut extra locati*, quicquid Doctores dicitur *des. 422.* & alios supra deductos, regulandum esset iuxta proportionem ad pensionem, quia in ea consistit pretium contractus, in quo adest laesio.

In presenti tamen casu dicendum videbatur, stante pacto particulari, in quo exprimitur, regulandum esse fructuum anni damnicati, ex fructu annorum praecedentis, & subsequentis, ibi, *Con. regulare il danno di quell'anno con fructo dell'anno antecedente, e susseguente, computato il fructo rationem ad fructus non autem ad pensionem, ut firmant Sura. conf. 383. num. 9. & seqq. Laderch. conf. 15. num. 1. Peregr. conf. 98. lib. 1. & ceteri*, quos colligit Cyriac. *contro. 151.*

Stante siquidem pacto ita concepto, intrare dicebam firmata per Soccin. *jun. conf. 78. num. 19. & 20. lib. 2.* quod scilicet appaltatoris intentio fuerit fumendi appaltum pro solis annis pacificis, *ff. de exemptis ab hujusmodi infortuniis, & accidentibus* praefixis, pestis, belli, vel absentia Papae ab Urbe, unde locator teneatur suo periculo reddere istum annum accidentalem, aliis duobus proximis non accidentibus aequalem, quod utique importare dicitur calculationem in fructu, ita ut tantus debeat esse fructus istius anni, quantum importat ille anterioris, & posterioris facta praerogatione.

Sed quamvis attentio fono verborum, non improbabile esset hoc Appaltatoris assumptum, nullatenus tamen iudicare debentibus ardebat, & meo iudicio reflectendo ad veritatem, non immerito, quoniam si ita esset, sequeretur quod ex accidenti casuali teneretur Camera reficere Appaltatorum etiam, damnum lucris amissi, quod in perceptione fructuum perceptorum ex duobus annis proximis fecisse ostenderet, quod juris dispositioni ac verisimili intentioni omnino repugnare videtur, cum refectio damni consentiens etiam in amissione lucris solum datur, ubi illud provenit factio, & culpa locatoris juxta receptam distinctionem Bart. de qua Soccin. *conf. 156. l. 2. & saepius in aliis hoc vi. & in altero de locat.*

Et licet aliqui ex aliis scribentibus pro appaltatore replicarent, nos esse in casu dictae distinctionis, cum casus proveniret ex facto ejusdem Principis locatoris, qui belum movere voluit, ideoque totum damnum quale quale sit reficiendum esset, & ultra Socc. *ubi sup. firmant Eug. conf. 50. num. 38. l. 1. Mast. dec. 299. num. 123. & seqq.* ubi de

communi, & in iudicando recepta Amat. *ref. 18. n. 23. Hier. Phantasm. q. jur. de locato conducto q. 14. n. 15. & per tot. ubi exacte confutat Sura. contrarium tenentem refert, & sequitur Ventur. conf. 15. n. 9. & 10. Med. d. conf. 23. & Thor. loc. sup. cit. in comp. dec. 1. tom. 1. verbo remissio mercedis, & tom. 2. verbo conductor alicuius dobane.*

Reiectum tamen fuit hoc assumptum quia theoria Bart. a qua dicta distinctio derivat, procedit in factio locatoris culposo, seu aliis merè voluntario, ideoque vana assertio dicebatur, quod Papa, & Sedes Apostolica, culposa, & sine justa causa bellum adversus Principes Christianos movere voluerit, cum verè id gestum esset impellente necessitate originata à motivo iustitiae, ut unicuique daretur, quod suum erat, atque potius dando manum armatam iudici seu executori, ad tollenda impedimenta seu reprimendam resistendam, quam indicendo bellum potius ab aliis indicendum, unde merito in hac parte apud Larr. *alleg. 17. & seqq. reprehendunt afferentes*, quod bannimenta prohibentia commercium aliquarum nationum ob inimicitias, & bellum, sive ob suspicionem peccatis, utpote provenientia ab eodem Principe locatore vel eius officialibus, continent impedimentum à locatore praestitum ad effectum praedictae distinctionis Bar. Atque in hac parte mihi verè nunquam placuit opinio de Medic. *d. conf. 23.* ubi loquitur in specie prohibitionis nundinarum Salerni propter suspicionem peccatis, licet ex aliis motibus in ea facta qualitate non improbabili pro dohanero iudicatum fuerit, cum gesta per Principem, in proposito dicantur necessaria, pro recta Reipublicae administratione, & gubernio.

Demum quod tertium, & ultimum punctum praerogationis duorum annorum praecedentis, & subsequentis non accidentaliu cum anno damnicato ad subsum pacti, dicebant Camerales istam praerogationem idem importare, quam compensationem, iuxta dispositionem juris voluntatis, sterilitatem unius anni compendendam esse cum ubertate alterius, ut clarè disponitur in *d. propter sterilitatem*, & ex hoc inferebant, omnes fructus in integro triennio perceptos esse infimul cumulandos, ac facta omnium distributione aequali in singulos annos, videndum, an quilibet remaneret ita damnicatus, quod iuxta unam opinionem ultra dimidiam, & iuxta alteram ultra sextam, habita ratione pensionis, non autem fructuum enormiter laesus remaneret, iuxta modum calculandi derivatum à gl. in *l. uno, ff. de locati*, juxta quem calculum non remanebat damnum remissionem dignum, attenda etiam opinio, quod sufficiat laesio ultra sextam.

Replicabam tamen pro conductore, etiam cum sensu veritatis, istam calculandi formam nullatenus admittendam esse, cum praedicta glossa opinio communiter reprobatam sit, ut bene ostendit ex Imola in *c. propter sterilitatem nu. 15. & Salyc. in l. uno nu. 2. ff. de loc. & in l. licet nu. 6. c. eod. cum quibus omnium meliùs materiam tractantibus pertransit Boss. *de remissio mercedis nu. 26.* Atque probari dicebam ad sensum ex irrefragabili, & viva ratione naturali, quia si ita esset, sequeretur, quod annus uber seu lucrosus remaneret damnosus, atque naturae vel fortunae beneficium redundaret in damnum, & maleficium, contra principium juris naturalis, & scripti.*

Ad faciendam igitur hujusmodi compensationem, ac dignoscendum, quae dicatur ubertas, cum sterilitate compendenda, dicebam ex mente Imolae, Salycet, & aliorum, qui in hoc proposito varias referunt opiniones reasumptas per Boss. *ubi sup. nu. 27.* Veram, rationabilem, ac magis receptam opinionem videri, ut de fructibus perceptis in eo anno, qui praetenditur sterilis, detrahatur ea rata, quae juxta ordinarium, & naturalem cursum foret solvi, ita ut extra expensis, quam remunerationis laboris, & industriae conductoris ac pensionis respondeat, Diſtaque detractione facta, inspiciendum est id quod superest, an sit modicum seu notabile, Si enim est modicum, cedere debet ad commodum conductoris, neque de eo haberi debet ratio ad commodum locatoris, neque de eo haberi debet ratio ad commodum uberis, sed solum lucrosus, eodem modo quo de converso si damnum non est notabile, eodem modo quo de converso si damnum non est notabile, eodem modo, non dicitur annus sterilis, sed damno usque, ut ex Salyc. & Imola *ubi 23. sup.* qui satis bene loquuntur Boss. *loc. cit. nu. 25. & 28.* Si verò excrevisset lucrum est notabile, tunc importare dicitur ubertatem cum sterilitate compendendam.

Quando autem id, quod superest dicitur modicum, vel notabile, variae sunt opiniones; Boss. *in d. n. 28.* in ea 24. refidet, ut notabile dicatur, quando tertiam partem ultra solitum excedit, Salyc. autem tenet repositum esse in iudici-

judicis arbitrio, attenda hominum opinione; Mihi tamen verius videri dicebam, quod idem operari debeat propositum in proposito, ac oppositum in opposito, ideoque eadem esse debeat mensura damni ac lucri, Unde quemadmodum annus non dicitur sterilis, neque damnum dicitur notabile nisi inter privatos excedat dimidium pensionis, vel cum fisco sextam, ita de converso, annus dici non debeat, nisi habita eadem proportione, lucrum tanti importet, factis tamen prius detractionibus expensarum, quarum appellatio non solum veniunt illae, quae pro cultura sunt necessariae, sed etiam pro refarciendo labore, & industriam conductoris, habita etiam convenienti ratione periculi, cui se subiecit sentiendi damnum de proprio, ubi illud limites intolerabilitatis non excederet, ut aliis allegatis observat in specie Barb. in *colleſt. ad d. c. propter sterilitatem nu. 19.* & hęc in effectu videbatur veritas.

Quia tamen casus dederat, post terminatum bellum, vacationem Sedis ob mortem Pontificis, ita ut annus immediate sequens bellicofus, & accidentalis, ratione Sedis vacantis fuisset uberrimus, Hinc proinde alia excitata fuit quaestio, an de hujusmodi ubertate habenda esset ratio compendenda, seu praeroganda sterilitati praecedentis anni accidentalis, ut Camerales praetendebant; In quo puncto, etiam cum sensu veritatis, negativè omnino respondendum dicebam, quia hujusmodi ubertas dici non potest imperferam seu insolentem naturae vel fortunae beneficium, sed est casus praevius, cuius intuitu, & contemplatione appaltator tantam pensionem promissit, quia cum de tempore suscepit appaltus duraturi per annos 15 jam curretet annus 16, Pontificatus Urbani, idcirco stantem quadam traditione, quam tamen usque ad haec tempora saltem de facto veram experti fuimus, nullum Pontificem excurrerum dies Petri, qui attento solum tempore, quo in Ecclesia Romana resedit, calculatur ad an. 25. certam supponebat appaltator saltem unam Sedis vacationem, ac probabiliter plures (stante quadam observantia saeculorum antecedentium) quod post longum Pontificatum plures breves fuissent; Et sic istud lucrum insolentum, quod dohanis ratione Sedis vacantis, & creationis novi Pontificis in eo anno contingere solet, dicendum est pars pretii seu pensionis, Admittat illius lucri, quod in una totius anni hebdomada vel die ex domo seu cauponae percipi solitum nundinarum, seu alicuius festivitatis vel spectaculi vel insolentium hominum concurium, quia licet lucrum praevium, cuius ratione major pensio solvitur, unde propter ea per Doctores hoc istam circumstantiam solent hujusmodi domus vel praedia urbana rusticis assimilari iuxta traditionem Bart. in *leg. item queritur, ff. qui impleto, ff. locat.* & sequitur ceteri, de quibus Menoch. *l. 2. pres. 85. ac habetur actum in Rom. seu Viterbien. appaltus pro Orsino hoc eod. ut ad materiam fisci disc. 122.*

Nulla super omnibus praemissis prodiit resolutio, eorum tamen relevancia per Camerales ponderata, ita etiam iudicibus inclinantibus, oblata fuit satis honesta concordia per Appaltatorem, Me, & alios Advocatos consulentibus acceptata, quae controversiae finem dedit.

ROMANA SEU ALBANEN. DEFALCHI, PRO PHILIPPO DE AſTE APPALTATORE NEPTUNI. CUM CAMERA.

Causa scripta per Concordiam.

An locator vel respectivè conductor, & appaltator vengalium aliorumque jurium Principis, vel Reipublicae, possit altera parte invita, ad certificandam quantitatem damni quod timetur, vel lucri quod speratur, petere à iudice deputari controſcriptorem, qui fructus colligendos describat loco probationis; Et aliqua de materia iudicii praeventivi de futuro.

In restituro seu remissione conductoris facienda ratione damni intolerabilis. An reficiendum sit totum damnum usque ad suppletionem integrae pensionis, vel id solum quod deficit ad equandam dimidiam seu respectivè sextam, ita ut cessante huiusmodi excessu tollatur damni intolerabilitas.

SUMMARIUM.

1. Adh. series. 2. An iudicium praeventivum, seu de futuro sit de jure permiffum, & quando.

3. An circa fructuum quantitatem fieri debeat libro publico.

4. Sepe publicani non describunt omnes fructus, & emolumenta in eorum libris.

5. An locator deputare possit controſcriptorem pro adnotandis fructibus, qui ex appaltu percipiuntur, & contra numerum deputatio fieri debeat ad instantiam Appaltatoris.

6. Ille cui decima spiritalis vel temporalis debetur, ac ponere possit custodem vel ministrum pro fructibus describendis.

7. Debitor, an idem pretendere possit super fructibus, qui percipiuntur per creditorem immiffum in Salviano.

8. Fiscalis ad evitandam deputacionem controſcriptoris sicient consentire, ut credatur libris publicanti.

9. Remissio pensionis ratione damni an facienda sit pro toto damno, vel potius in eo tantum, quod excedit dimidiam, vel sextam partem, cuius ratione resulat intolerabilitas.

10. Quando dicatur damnum intolerabile ad effectum remissionis, referuntur variae opiniones.

11. Verius firmatur, quod postea intolerabilitate remissio faciendi est in toto, & ponitur modus calculandi.

12. Data lesione in captione, venditio vel alio contractu suppletur totum, & non solum id, in quo lesio consistit.

DISC. LXVI.

Concesso appaltu vengalium, aliorumque reddituum Cameralium Oppidi Neptuni cum annexis Philippo de Aſte, cum consuetis capitulis, & praeritum, quod in casu pestis, vel belli, ex quo damnum notabile resularet, illud refici deberet, eventoque casu pestis, ex quo appaltator se notabiliter damnificaturum pro certo praevidebat, idcirco ad suam indemnitate consulendum, tollendaque eas difficultates, quae cum fiscalibus haberi solent in justificatione damni, praeritum cum ageretur de appaltu complexivo plurium jurium, & reddituum etiam modice quantitatis, ita preveniendo, & ne de veritate faciende collectionis dubitari posset, infestis apud Theſaurarium providi cum uno de duobus modis, vel scilicet injungi ministris Camerae, ut deputarent controſcriptorem, vulgò, *ricontro*, nuncupari solitum, cum cuius interventu, & assistentia fructus colligerentur, & collecti describerentur, vel eis id agere reluctantis, ex tunc decerneret fieri debere libris, & notulis ejusdem appaltatoris, ejusque institutorum, & ministrorum, cum aliis probandi modis, stante subiecta materia esset adeo difficilis, quod impossibilis speciem haberet.

Dictae autem petitioni se acriter opponentes Camera libus, dicentibus iudicia de futuro esse regulariter de jure prohibita, neque hujusmodi praxim (cuius nulla habebatur memoria) contra sifcum de novo induci debere, Assumpta proinde desuper disputatione Congregatione Camerali.

Pro appaltatore scribens, indebitam dicebam opposicionem Cameralium, quibus optio dabatur, unum vel alterum modum eligendi; Quamvis enim regulariter iudicium de futuro seu preventivum in jure non sit permiffum, attamen id procedere dicebam ad effectum iudicandi, & iudicium exequendi, ubi praeritum nulla necessitas vel iusta causa intercedit, quae hujusmodi praevencionem congruè postulet, scilicet autem ad effectum parendi eas probationes, quae lapsu temporis amitti, vel difficiliores reddi possunt, cum tunc à juris regulis licite recedatur ad *not. in cap. quoniam frequenter, ut lite non contestata, & quotidie praeritum in receptione testium, de quorum absentia, morte vel alio impedimento dubitetur, Vestrius in praxi l. 6. c. 2. nu. 3. & seqq.*

Et generaliter, ut iudicium preventivum admittatur, ubi iusta causa concurrat, & actio est certo exitura, quidquid dubitent Rom. *conf. 5. l. 2.* & ceteri apud eum, est veris, & Sura. *dec. 220. n. 13. & per tot. ibique apud eum, est veris, alios cum. Rot. dec. 40. n. 7. Merl. de pign. in Camer. fiduciam. 21. Maii 1649. coram D. noz. Inter. sua dec. 828. Fab. de Anna conf. 126. nu. 1. Amat. ref. 49. nu. 26. late ac magistraliter Rot. in Rom. fiduciam. 31. Januarii 1631. Molinano, ubi satis bene expenduntur rationes, & respondetur obiectis, Ubi enim de hujusmodi praeventivo iudici non causantur molestiae ante tempus, neque agitur ad effectum condemnandi, & exequendi, sed tantum declarandi, sive ita providendi, ut adveniente casu vel tempore facilius fit actionis vel exceptionis executio, nihil deperit alteri parti, proindeque intrat notum axioma, ut quod uni non nocet, & alteri prodest, denegari non debeat, ut in proposito considerant Sura. *d. dec. 120. nu. 12. & ceteri ubi sup.**

De iusta vero, & congrua causa petendi huiusmodi provisionem dubitandum non esse dicebam, stante subiecta materia, cum concurreret primum requisitum actionis omnino existeret, quia stante notorio casu pestis supra modum consuetum in dicto loco effrauentis, urique certum erat in fine anni actionem vel exactionem defalchi competere debere, atque concurreret etiam alterum difficultis, ac fere impossibile probationis perceptionis fructuum, ex quorum quantitate damni qualitas resultat, aliam quam per descriptionem in libris, cum fructus, & redditus appaltus consisterent in multis diminutis exactionibus, & responsionibus, quae impossibile erat per tales iustificare.

Ponderando etiam, quod publicanus de iure praetendere potest circa perceptorum quantitatem dari debere eius libris, ut in specie Bossi de remissione publicanorum n. 45. Burlatt. conf. 409. n. 4. Sed quia fideles id controversere solent, atque reputant fisco praedjudiciale, quia saepe publicani non omnes fructus in eorum libris describunt Bossi ubi 4. sup. Capyc. Latr. conf. 409. n. 49. Ideo praetendere solent, invito etiam Appaltatore, huiusmodi contrafructorem iudicium apponere posse, & praesens videtur iudicia, ut in specie habetur practicum apud Burlatt. conf. 409. Ideo quae cum debitor, & creditor, seu locator, & conductor sint correlativa, ut apud Cyriac. contr. 151. & omnes, quod uni licet, debet alteri licere.

Ad quod etiam adducimus, dabam exemplum decimarum spiritualium, quas exigit Parochi, sive temporalium quas exigit Barones, quod ille cui decimae debentur, volens, potest apponere custodem, seu ministrum pro fructibus describendis ut de quantitate decime seu alterius quotae sibi debita certus reddatur, eo autem non curante, standum est notulis debitoris per text. in l. si ita, §. Dominus, ff. de usu & habit. Anna alleg. 94. n. 8. Franch. dec. 117. Thel. jan. l. 1. q. 9. per tot. Ita pariter in creditore immisso in vim interditi Salviani ad bona sibi hypothecata, ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, quia potest debitor, vel bonorum possessor, invito etiam creditore, apponere custodem seu descriptorem fructuum, ut certus reddatur de illorum quantitate, atque ita occultationi occurratur, sed si debitor vel possessor id agere non curat, standum est notulis ipsius creditoris, ut dec. 151. in fine par. 6. rec. Outhob. dec. 226. Sic à pari, ac propterea fisco succedere debet offerri partium, ut unum de duobus eligeret.

Verum Cameralis se convulsos, credentes tamen huiusmodi praxim positivam posse in futurum aliquid praedjudiciale Cameræ inferre, curant desuper nullam fieri iudiciale provisionem, quae futuris successivis temporibus allegari possit in exemplum, sed eternus habita extrajudiciali informatione integritatis ministrorum, ac librorum fideliter, & bene tementur, asscurantur Appaltatorem, quod eius librorum fidem non essent impugnaturi, & promissa servarunt.

Detecto autem in fine anni damno satis intolerabili, longè ultra dimidiam pensionis excedente, ita ut opus non fuerit assumere quaestiones, an damnum esset in substantia vel in fructibus, & an lesio debeat esse ultra dimidiam, vel sufficiat ultra sextam, & quidnam operaretur pactum, quia facti qualitas, quacumque opinione retenta, restaurum omnino postulat.

Assumpta fuit ex parte Cameralium disputatio, An remissio facienda esset de toto damno, vel de eo tantum quod excedit sextam, quam in appaltibus fiscalibus, ex firmatibus occasione disputationis habite cum Ravenna discursu praecedenti, iam admittebant, ita ut illud damnum quod erat intra sextam cedere deberet damno conductoris, & e converso damno locatoris illud solum quod erat ultra seu supra sextam. Ad quod probandum adducebant Menoch. de arbitrat. casu 77. num. 2. vers. secunda opinio, ubi nullo relato Doctore, qui huiusmodi opinionem teneat, asserit eam esse, ut remissio fiat solum in eo, quod deficit ad faciendum, ut lesio non excedat eam quotam, quae damnum intolerabile causat, atque ad idem adducebantur etiam Barbos. in collect. in ad cap. propter servilitatem nu. 16. Molin. de contradibus disp. 495. nu. 10. vers. antelligerem, & Vaquez. contror. p. 2. c. 54.

Contrarium tamen omnino verius (etiam cum sensu veritatis) constanter asserere, cum tam inter civilitas in l. licet, Cod. locati, quam canonitas in d. cap. propter servilitatem, & cap. potius, veriter solum quaestio super quota constituit damnum intolerabile, & remissione dignum, nam alii volunt, ut esse debeat ultra dimidiam, alii ultra tertiam, alii ultra quartam, alii ultra sextam, alii juxta vulgi

opinionem, & alii demum arbitrio iudicis, sed firmata, juxta unam ex dictis opinionibus in regione receptam, qualitate damni remissione digni, tunc omnes concordare videntur, ut remissio facienda sit in toto eo quod deficit, quoniam illa quota attenditur pro inducenda ea qualitate, quae necessaria est ad consequendum totum huiusmodi effectum ut egregie Imola, (qui medio judio omnium melius de hac materia scripsit) in dist. cap. propter servilitatem n. 16. & ex eo Bossus de remissione mercatorum nu. 4. & 11. firmantes, quod si damnum est in toto, fit remissio de tota pensione, si vero est in parte fit pro rata partis, Dantes exemplum, quod si consueverunt percipi 30. & percipiunt 10. atque pensio consistat in tribus solidis, fit remissio pro duobus tertiis pensionis, & sic unus solidus solvitur, alii duo remittuntur, quod etiam ibidem probant Jo. Andreas n. 2. Abbas n. 13. in su. Butrius remissio n. 22. Nevizan. conf. 90. n. 18. & seqq. Capra in regulis lit. R. regula 9. Burlatt. conf. 409. n. 3. Neque contrarium dicit Barbos. loc. cit. dum juxta terminos dicti text. generaliter dicit remissionem faciendam esse, praesertim quia iste potius magnus quidem collector, non de facili hęc ratiocinia assumebat; Molina vero d. disp. 495. clarè decidere videtur casum ad favorem conductoris, dum dicit quod computatis fructibus perceptis una cum expensis, etiam ipsimet conductor pro eius labore, & industria solvendis, demendum est de pensione totum id quod deest illam integram solvendam, & sic clarè est ejus sensus, ut fiat supplemento ejus quod deest, prout voluit Imola, & ceteri ubi supra. De auctoritate autem Menoch. d. casu 77. n. 2. vers. secunda opinio nullam dicebam haberi debere rationem, quia ipse in hoc nihil firmat, neque suam interponit sententiam, sed solum refert hanc esse unam ex opinionibus, nullis tamen relatis auctoribus eam admittentibus, neque relatis fundamentis, quibus ipsa innixa esse possit; Et quamvis ipse teneat, & ante cum Barbacia conf. 21. n. 18. l. 2. c. seqq. huiusmodi remissionem iudicis arbitrio faciendam esse, nullo tamen hunc sententiam defendendum dicebam, cum in contrarium sit magis communis, & recepta ut supra, clarum habens fundamentum in l. 2. c. de rescindenda venditione, cum cujus terminis ista materia regulatur, quia si lesio non excedit dimidiam, tota cedit damno emptoris, sive venditoris respectivè, sed dato excessu, integrum justum pretium supplendum est, vel contractus rescindendus, & sic excessus in quota per legem praescripta, dicitur qualitas necessaria ad actionem vel exceptionem competentiam, sed posita qualitate, integer effectus est attendendus.

Agnoscebant iudices hanc veritatem juxta quam certè pronunciatum est, nisi juxta Cameralium solum, ad evitandas judiciales detractiones, exemplum in futurum inducendum, obtulissent Appaltatori satis congruum, & honestum concordiam libenter acceptatam, quia non expe-dit cum fisco contendere, maxime mercatoribus, & iis, qui huiusmodi appaltibus incumbunt, quibus Cameralium benevolentia nimis oportuna est, imò necessaria.

ROMANA DOHANÆ PROMERCATORIBUS URBIS, CUM DOHANERIO.

Discursus pro veritate super casu soppo per concordiam.

An Dohana solvenda ex mercibus, quae praesertim per flumen introducuntur habita proportione illarum valoris ad rationem rot pro centenario, debeatur de integro valore non detractis expensis, vel potius illae sint prius detrahendae.

Item eligente mercatore, ex facultate sibi tributa in Capitulis dohanæ illam solvere, non in pecunia, sed in ipsarum mercium rata. An de ista solvi etiam debeatur dohana.

Et si in pecunia five in specie solvenda ad tot pro centenario, An dohana detrahenda sit ex 100. scutis, ita ut reliquum sit mercatoris, vel supra 100. quod scilicet mercatori remaneant 100. gabellarum vero percipiat dohanam de eo pluri.

Gabella quae exigitur pro quolibet dolio vini ad Urbem per flumen introducendum, quomodo exigatur, quae detractio faciendae sit pro quolibet dolio ratione fecium, & diminutionis.

SUMMARIUM.

- 1 Gabella seu Dohana debita pro mercibus pro certa quota valoris an debeatur attentis integro valore.
2 Datur distinctio.
3 Quid sit Dohana, explicatur ejus vocabulum, & origo.
4 Non est onus quantitativum, sed quotativum ipsarum mercium.
5 An intret purificatio gabellarum, & decimarum.
6 De differentia istius Vestigialis ab aliis gabellis, & quis verè dicatur solvere Dohanam.
7 Quae expensae deducendae sint à solutione Dohanæ.
8 De modo detrahendi quotam pro dohana, an sit facienda infra centum vel supra.
9 Decima exigitur intra non ultra decem.
10 Quomodo exigenda sit gabella vini imposta ad rationem tot juliorum pro dolio.

D I S C. LXVII.

Ortis pluribus controversiis inter Dohanerium, & mercatores super modo solvendi Dohanam, atque per istos requisitus pro consilio in Congregatione cum aliis Advocatis, juxta laudabilem Curiae stylium eis praestando, ad effectum benevolam concordiam cum dicto Dohanerio tractandi, plures erant casus controversiae, quarum primus erat, An dohana five aliquid vestigiale debeatur de toto mercium valore, vel potius de eo, quod superest detractis expensis in earum hestitatione, & mercimonio necessariis, habitaque etiam ratione futuri periculi, quod pretium diminuit. Super hoc autem quæsto dicebam, Doctores praesertim Hispanos in hoc variare, ut constat ex deductis per Garziam de expensis cap. 11. nu. 20. & cap. 11. nu. 60. & Gutierrez de Gabellis quæst. 52. apud quos ceteri habentur. Non tamen in eorum dictis juxta unam vel alteram sententiam in proposito constitui posse solidum fundamentum, cum satis ibi quaestio decidit pendeat, vel ex illarum gabellarum qualitate, vel ex particularium legum dispositione, sit intellectus, quamvis etiam rationes ex juris communis dispositione resultant, bene deducant, & ponderent.

Quare in huiusmodi quaestione decisione in abstracto, eram in sensu, quod sequenda esset magistralis distinctio Bart. in l. sed si hoc 61. §. 1. nu. 1. ff. de condit. & demonstr. quam esse communiter receptam ex Gomes var. resol. dicitur Cyriac. contror. c. 265. num. 19. Lassard de decimis cap. 19. nu. 2. & seqq. Gutierrez d. cap. 52. num. 5. in fine; quod aut statutum mandat solvi gabellam à Domino rei venditae pro pretio, quod vendendo percipit, & deducendae sunt omnes expensae, quia venditor verè percipere non dicitur nisi id quod detractis impensis, & oneribus in ejus manibus, & ad propriam utilitatem remaneat; Aut dicit solvi gabellam pro pretio, quo res venditur, & tunc nulla facta deductione attenditur totum illud pretium, quod venit in contractu; Aut verba sunt dubia, & prima pars benignior distinctionis attendenda est pro expensarum deductione.

Qua distinctione seu theoria sic stante, quatenus pertinet ad applicationem, cum in proposito supponeretur non haberi statutum vel aliam legem editam super solutione dohanæ, ita ut desumi posset, an in primo, vel in secundo distinctionis casu veremur, inferrebam proinde rem esse dubiam, atque dici posse verari in tertio casu, qui idem est ac primus pro expensarum, aliorumque onerum deductione.

Verum attenda subiecta materia, observabam huiusmodi distinctionem, alioquin veram, & in aliis gabellis, illa praesertim contractuum attendendam, non applicari circa exactionem dohanæ, cujus barbarum vocabulum à Longobardis five à Normandis, seu aliis à lingua latina corruptione derivatum, importat verum vestigiale, quod licet in larga, & grammaticali significatione, quancumque gabellam, five publicum redditum, & emolumentum importet, in stricta tamen, & vera significatione legalis, est idem ac portorium, five juxta corruptum fensdor loquendi usum à Longobardis etiam derivatum, & armandia, dictum à vehendo, utpote importans octavam, seu nonam vel aliam portionem, quam Princeps vel Respublica tanquam decimæ speciem capit ex mercibus ad ejus portum evehendis causa contractandi, & mercandi in sua dictione, & cum ejus subditis juxta textum in l. 7. Cod. de vestigial. cum concordant per Cyriac. contror. 26. num. 8. & g. latè Balzaran. de feudis in cap. 1. quæ sint regalibus num. 2. & seqq. & aliis, de quibus in Romana gabella ferri, & in aliis hoc cod. tit.

Ita ut non sit onus quantitativum præcisè solvendam in pecunia, cujus quantitas pendeat à pretii valuatione, sed sit onus quotativum consistens in septima vel nona portione, quam dohanerius percipit de illis mercibus, prout reperiuntur, dum in portum seu Civitatem vel Ditionem invehuntur, & sic attenditur illud tempus investitionis, atque merces considerantur, prout existentes in eo loco, non curatis expensis vel oneribus itineris, ex quibus jam advectæ effectæ sunt pretiosiores.

Et licet ut plurimum istud onus, non in quota, sed in quanto exigi solet, id sequitur in gratiam mercatorum patenti nolentium mercium scilicet, unde propterea ad majorem commoditatem sit aestimatum mercium, prout valent consideratæ in eo statu, & loco, in quo jam reperiuntur, ad effectum ut eam quotam, quam in specie hohanerius percipere deberet, per quemdam actum occultum emptoris, & venditoris inter ipsum, & mercatorem recipiat pretium, & quod quidquid sit terminis aliarum gabellarum, de purificatione cum decimis spiritualibus, quam acriter impugnat Garzia ubi supra de expensis cap. 11. nu. 20. & cap. 11. nu. 60. ita bene intrare videtur in hac specie juxta opinionem Avendani, & aliorum, quam rejecto nominatim Garzia veterem profertur Gutierrez d. quæst. 52.

Item clarè suaderi dicebam ex peculiari ratione huiusmodi vestigialis, quæ non convenit aliis gabellis, illi praesertim contractuum, quæ per vendentem, vel acquirentem solvitur abique reintegratione; Ut enim dictum est in d. Romana gabella ferri, istud vestigiale verè non solvitur ab introductore, ratione materialis introductionis, sed mediante introductore, seu occasione usus mercium, & rerum, exigitur à populo, ejusdemque Principis subditis immutatim easdem merces pro eorum usu ementibus, quia solutio dohanæ, quam introductor facit, causat, ut a priori pretio subditi emant illas merces, quas ab hoc huiusmodi onere villis empturi essent, unde introductor ex pretii alteratione verè se reintegrat de vestigiali soluto, atque in substantia obtinet eorum illud pretium intrinsecum, quod ex integris mercibus fuisset aliàs percepturus, si dicto onere non existente villis vendidisset, idcirco cessant omnes rationes per Garziam, & sequaces in suo casu ponderatæ.

Quia verò Dohanerius contra antiquam observantiam praetendebat, pro regularanda quantitate suæ quotæ istius mare merces in fundachis vel magazenis postquam introductæ sunt, ac mercimonio adaptatæ & expositæ, dicebam injustam esse hanc praesertionem, tum quia adverbatur praeterea observantia, quæ in hac materia totum facit, ut scriptis in ista gabellarum materia hoc titulo habetur: Tum etiam quia jus dohanæ consistit in perceptione quotæ in ipso actu advectionis, seu introductionis, unde valutatio faciendae est attentio eo tempore, & statu, vel si faciendae est, dum merces sunt in fundachis, & magazenis accommodatæ, deducendæ sunt omnes expensae, quæ ab ipso actu introducendi erogatae sunt, habita etiam ratione laboris, & industriae ipsius mercatoris, necnon periculi cum interim mercator subiectus fuit circa mercium corruptionem, subtrahentem, vel alium casum, illum praesertim saepe contingibilem inopinatæ diminutionis valoris ob illarum affluentiam, hæc enim omnia extranea sunt ab ipsa introductione, tanquam ex post facto sequuta.

Et quemadmodum, si Dohanerius in ipso actu introducendi, suam quotam in specie perciperet, sibi fuisset necessarium proportionabiliter easdem expensas facere, eisdemque periculo subiacere, ut eam reduceret ad statum illius majoris valoris, in quo merces constituantur, postquam in fundachis venditioni, & mercimonio accommodatæ sunt à mercatore. Ita nulla fuisse ratio, quod dictæ expensæ isto casu, detrahi non debeant, cum sint expensæ necessariae quantumvis male fidei possessori etiam bonificandæ, ex ea viva ratione, quod si facte non essent ab ipso, debuisset fieri à domino, qui aliàs locupletaretur de alieno.

Secundus controversiæ casus erat, An scilicet illa septima, seu nona portio, importans respectivè 14. vel novem pro centenario 14. scilicet per flumen & g. per terram, detrahenda sit infra summam scutorum 100. ad quam sic quantitas peræquatio, vel supra eam, id est de aliis mercibus exuberantibus; Dicebam, sine dubio respondendum esse contra mercatores, quod scilicet ex singulis 100. distributis in 7. vel 9. uncias seu portiones, Dohanerius capiat unam, reliquæ autem sex vel octo mercatori remaneant, Ad instar decimarum, cui hoc onus, utpote quoti-